

RAGHUDAYAM

BY
TRIPURANA
VENKATA SURYAPRASATHA RAYA
KAVIGARU.

SIDHANTAM
(GANJAM DISTRICT)

1925

TRIPURANA VENKATA SURYA PRASADA RAO.

శ్రీరామనవమీ ద్వితీయ పూజాపుష్పము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్రపర బ్రహ్మణే నమః.

ర ఘూ ద య ము.

ఇ ది

దంతహుండా ప్రాప్రయటరును

నిర్వచన-కుమారసంభవ, రఘువంశ, కిరాతార్జునీయోత్తరరామచరిత

నాటకాది గ్రంథకర్తయును

అ గు

మహారాజశ్రీ

శ్రీకృష్ణపురాన - వేంకటసూర్యప్రసాదరాయకవిగారిచే

వి ర చింపఁబడి.

బ్రహ్మశ్రీ

పండిత, పురాణం - సూర్యనారాయణతీర్థలవారిచే

బరిష్కృతమై

చెన్నపురి ;

ఆనందముద్రణాలయమున

ముద్రింపించి

గ్రంథకర్తచే

బ్రకటింపఁబడినది.

1924

(Copy Right.)

Price 8 As.]

[దీనివలె శ్రీమణిలు

శ్రీ

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

ఇష్ట దేవతా పారనము.

క. దానదయాసత్యాదిని

ధానమ్మును నాదుతండ్రిఁ గ దమ్మయసుకవిఁ

ధ్యానింతు భజింతుఁ దదా

స్థానకవిఁ నాదుగురుని గ సాంబయశాస్త్రిన్.

1

ఇంద్రవజ్రము. శ్రీరామ! భక్తోత్పలశీతఘామా!

కారుణ్యవారాకర! గ కల్యణామా!

భూరిప్రభావా! పరిరేపూర్ణ కామా!

వీరాగ్రణీ! దానవరభీమ! రామా!

2

శా. దేవా! విన్నప మాలకింపుము భవ

ద్దివ్యాంఘ్రిపంకేజసం

సేవల్ నాదగుకోర్కికిం దగునటుల్

సేయంగ లే కుంటి నిఁ

భావాతీతు నజస్రమున్ మనమునన్

భావించి సేమించుభ

క్త్యావేశంబును జిత్తశుద్ధియును నా

కర్థిం బ్రసాదింపవే.

3

సీ. వానస్థలంబు లరక్షింపరస్వతులశు

ద్ధాంత మైనట్టిసిద్ధాంత మనియు

జననంబు విద్యాయశ శ్రీగుణాకరం

బగుత్రిపురానవంశాబ్ధి ననియు

వస్త్ర జేవీభాగవతముఁ దెల్లించి పెం

పెన గుతమ్మయరాట్కరవీంద్రుఁ డనియు

నిత్యకృత్యము భవశ్రీత్యర్థ మై నవ్య

కృతిపుష్పపూజ లరర్పించు టనియుఁ

తే. జెప్పికొనుట కుత్సాహంబుఁ ర జెండఁ దగిన

యిట్టియాన్నత్యగరిమ నా ర కిచ్చినాపు

వినుతి సేయంగఁ దరమె నీరవినమదవన

దక్షునత్పక్షకరుణాకరటాక్షమహిమ.

చ. కడుకొని యన్యులం గడుపు

కక్కుటితిం జెయి సాఁపకుండఁ దాఁ

గుడువఁగఁ గట్టఁగా నొరుల

కుం దగఁ బెట్టఁగఁ జాలినంత యె

క్కుడుసిరు లిచ్చి దానఁ బ్రతి

కూలమదాదివికారచేష్టలం

బడి చెడనీక నీదుపద

భక్తునిఁ జేసితి వింత యొప్పదే.

ఉ. శ్రీకరసాత్త్వికప్రకృతిఁ

జేసి సమానులలోన నుత్తమ

శ్లోకుఁ డితం డ టంచు బుధ

లోకమువాకుల కెక్కఁజేసి తా

హా! కొఱ గానివాని నను

నంతటిపెద్దలు నంతవానిఁగాఁ

గై కొను తెన్న నీకరుణ

గాదె య దెంతకు నైనఁ జాలదే.

6

క. సకలము నొసఁగియు నేదే

నొక ప్రబలవిషాద హేతు శ వాదవించి నరుణ

వికలాత్ముఁ జేసి కలఁచెద

వకటా నీలీల తెఱుగ శ నగునే దేవా !

7

ఆ. జనులపూర్వకృతమొ శ సంసారధర్మమో

పఱచి నిన్ను నెఱుక శ పఱచుతలఁపొ

ప్రాణికోటి కిదియ శ ప్రకృతియో సంసారి

కెన్ని యున్న సౌఖ్య శ మెన్న సున్న.

8

ఉ. జ్ఞానరసానుభూతియును

సర్వసమత్వము నీదుభక్తియుం

బూని భవన్తయం బఖిల

ముక్త మఱి వేఁ జగువన్తు వేదియుం

గాన మటంచుఁ జిన్తయవి

కానవిలాసధురీణులైనను

జ్ఞానుల కేమొ కాని ఘన

సంసృతిమగ్నుల కేడ సౌఖ్యముల్.

9

చ. కడుఁ బసినాటనుండియు న

గాధవిపజ్జలరాసు లీదుచుం

గడ గన లేక నీచరణ

కంజము లూతగ నింతకాలముం

గడపితి నెట్టులో యిక ను

ఖమ్ముల కేమి విముక్తి నిచ్చునీ

యడుగుల నెప్పుడూం గొలుచు

నట్టిప్రశాంతి ననుగ్రహింపవే.

చ. అనయము వచ్చునాపదల

యం దొకవింతనుఖమ్ము దోఁచెడుం
దినఁ దిన వేముగూడఁ గడుఁ

దియ్యన యౌ నని యందురే కదా
నిను మది నుంచునీతియు వి

నీతియు భీతియుఁ గల్లుసాధువ
ర్తనము ఘటించుఁ బాపములఁ

గ్రాచు విపత్తుల కీడె సౌఖ్యముల్.

చ. ఇడుమలు వొందుఁ గాక యన

దే ఋజుమార్గవిహారి కష్టముల్
వడియును ధర్మ వేమఱక

వర్తిలి మున్నవతారమూర్తు లె
లైడ నిజకీర్తిచంద్రికల

నీభవనంబు నలంకరింపరే
యిడుమలు గావె కారణము

లీశ్వరభక్తికిఁ బాపము క్తికిన్.

సీ. అఖలేశ! పాపక్షయమ్మ గావించునా

పదలు భక్తులకు సంశపదలు గావె
నలినాక్ష! నీకీర్తనమును జేయించునా

పదలు భక్తులకు సంశపదలు గావె
రఘువర్య! జ్ఞానవైరాగ్యమ్మ లిచ్చునా

పదలు భక్తులకు సంశపదలు గావె

యవించింత్వ! నీవ నే న నని తోఁపఁ జేయునా
పదలు భక్తులకు సంరపదలు గావె

తే. యిడుమలే కల్లు లని కల్లు న లిడుమ లని ను
ఖమ్మ దుగిఖమ్మ చిత్తసంరకల్పిత మని
చక్కఁ దెలిపి తాపదలకు న స్త్రుక్క నింక
నీదుదయ గల్గఁ గీడు మే న్ ల్లాదె యీశ!

13

శా. కాయంబుల్ త్షణభంగురంబులు నుఖా

కాంతుల్ మనోభావముల్

శ్రేయంబుల్ బహువిఘ్నముల్ పరజన

క్షేమాసహిష్ణుత్వదీ

తొయోగాంఘలు లోకు లెట్లు నుకృతుల్

సాఁగింప వచ్చున్ మహా

పాయోద్విగ్నవిపన్నఖిన్నత గడుం

బై కొన్నమాబోంట్లకున్.

14

ఉ. మంచిపనుల్ ఘటింప నడు

మన్ బహువిఘ్నము లావహించు లో

నెంచఁగ రానికానిపను

లెట్లును జేయక తీర దంచుఁ దోఁ

పించుఁ బురాకృతంబొ విధి

ప్రేరణయో కలిదోషమో కటా

వంచిత మైనయీబ్రదుకు

వచ్చుట నీకృప చాలమిం గదా.

15

ఆ. చాఁపక్రిందినీటిరచందాన నేటిలో

నడచునోడపగిదిఁ న గడచుఁ గాల

మెంతో చేయఁ బూని శ యేమియుఁ జేయని
వాఁడ నె తి నింతశ్రవణకు నయయ్యె.

16

ఉ. పుట్టువుక ల్లిక్త ఫలము

పో నిను భక్తి భజించి ముక్తి చే
పట్టుట దానిఁ గైకొనని
పామరునిక నను నెట్లు గాచెదో
పోట్టకు లేక యేగతులఁ
బోయినఁ బోదురు గాక కల్పికిం

బట్టయి యుండి నిక మఱచు

వా రకటా విధివంచితుల్ గదా.

17

చ. బురదను దోచుపంకజము

పోలిక నాదుమదిం గవిత్వవి
స్ఫురణము గల్గఁజేసి దయఁ
బూచితి వంతియ చాలు నాకు నీ
కరుణను గన్నయాకవితఁ
గ్రమ్మఱ నీక యొసంగఁ బూనితిక
వరద! యిదే భవచ్ఛరణ
వారిజపూజన మంచు నెంచుమా.

18

తే. ప్రథమకృతి యాకుమారసంభవము నీకు
నే నమర్పించి నేటి కేతడేండ్లు గడచెఁ
గొన్నికృతు లీనడుమఁ జేసి శ యున్న నకట
ప్రకటితములు గా కవి మూలఁ శ బడఁగ వలసె.

19

క. పూర్ణము లై కొన్ని యసం

పూర్ణము లై కొన్ని యుండిపోయెఁ గృతులు చిం

తార్జవమగున్ జేగతిఁ

దూర్జమ వెలయింప నేర్పు శ దొరఁగొన్నకృతుల్. 20

సీ. పదునాల్గు నెలల లేఁబ్రాయంబునన యెంటి

నను డించి నినుఁ జేరుకొనినతండ్రి

“నన లేన కి” మ్మన్నరయార్యోక్తి నత్యసం

వాదంబు గావించుకొనివారిఁ తెఱఁగుఁ

గోర్కుల కేపాటికొదవ వాటిలెనేని

పగఁ బూని జగఁడించుకొనినతండ్రి

నొడలిలో నగము దా శ నెడఁబాసి పగపుమై

నాత్మవిశ్రాంతి లేనట్టిబ్రదుకు

తే. భవపయోధిభంగములలోఁ శ బహి మునింగి

నిన్ను మనసారఁ గొలువంగ నేర కునికే

దలఁచికొనినప్పు డెల్లఁ జిత్తములలోన

నింత యం తనఁగా రానిరచింత పొడము. 21

సీ. అఖిలజగముల శ కాదికారణుడ వై

తనరారునీవ నాశతండ్రి వనియు

నకృతబుద్ధులచేత శ హాని వాటిల కుండ

సాధులఁ గాచురక్షకుండ వనియుఁ

గోర్కు లన్నియును జేరకూర్చి భక్తుల నెల్లఁ

దనియించునాత్మ బాంధవ్యుడ ననియుఁ

బాపబంధముల నాశపదలఁ బాపి విముక్తి

పరుఁ జేసి నినుఁ జూపుకొరుండ వనియు

తే. భవనుఖాభాస మెఱిగించి శ బ్రాంతు లుడిపి

నిన్ను నిశ్చింతఁ గొలిపింప శ నేర్పు వనియు

నెంతచింత వాటిలిన నొక్కొంత గాఁగ
నెంచి కడు భక్తి ని న్నాశ్రయించినాఁడ. 22
చ. ధనమును గోరలేదు సము

దంచితపుణ్యచయక్షయానలేం
ధనమును భోగసౌఖ్యకల
నంబును గోరఁగ లేదు దుఃఖబం
ధనమును బాపి నిత్యకవి
తామయదివ్యతపఃప్రవృత్తి సా
ధనముగఁ గాలముం గడపు

ధన్యత నాకు ఘటిల్లఁజేయవే. 23
సీ. సతతంబు సంగీతరసాహితీకవితార

సాబ్ధివీచుల నోల శ్రీ లాడుకోర్కి
యవిరతంబు రసజ్ఞశ్రీ విసాధుబుధభక్త
జనులతో నద్వోష్టి శ్రీ సలుపుకోర్కి
యనిశంబు నిను మహాశ్రద్ధామోదసురభిన
త్కృతిపుష్పతెతుల నరర్చించుకోర్కి
నిరతంబు భవదీయసరసనచ్చరితామృ
తము నీనులారఁగాఁ శ్రీ ద్రావుకోర్కి

తే. యెల్లకోర్కులకంటెను శ్రీ హెచ్చు నాకుఁ
గోర్కు లిన్నియుఁ దగఁ దీర్చికొనెడుశక్తి
నిచ్చియును దగునవకాశ శ్రీ మీయవైతి
పూర్ణఫల మబ్బునే యల్పపుణ్యులకును. 24
మ. అవకాశం బెటు లబ్బు నక్కయల కీ
ర్యాదుర్గహగ్రస్తమా

నవనిశ్చేతువివాదసంఘటితబం

ధగ్రంధినిర్మోచన

వ్యవసాయవ్యయితాత్తజీవితన కా

రా యిట్టికష్టంపుఁబు

ట్టువు లేచెట్టలకుకా ఫలంబులొ విరా

హూసా! యెఱింగింపవే.

25

సీ. ధర్మార్జనకు నై నరధనము వ్యర్థముగాఁ

జెడువివాదముల వెచ్చింపవలసెఁ

బుణ్యతీర్థాటనంశున కొనడుగుదోయిఁ

దిరుగఁ గూడనిచోట్లఁ శ్రీ ద్రిప్పవలసెఁ

గవితావిలాససంగతి కై నకాలంబుఁ

బడరానిపాటులం శ్రీ గడపవలసె

భవదంఘ్రినిధ్యానోపరత కాచి త్తంబుఁ

జెడుగుచింతలకుఁ బా శ్రీ లేస్సయవలసె

తే. సుజనపండితకవిచరశ్శృతికి నై న

వీనులను దురుక్తముల కొరప్పింపవలసె

నొకరి నన నేటికి ని జెల్ల శ్రీ నకట వికట

దుర్విలంఘపురాకృతదోషఫలము.

26

క. కడలితరంగలవక్షువున

నుడుగక యొకదానిమీఁది శ్రీ నొకటిగఁ దనవైఁ

బడుదై వమానుపాపద

లుడికింపవె యెంతవానిరీయుల్లము నై నన్.

27

క. కొంచక మే లని కీ డని

యెంచక నకలంబు మంచిరీకే వచ్చె న టం

- చెంచు మని పెద్ద లం ద్రది
చంచలత నడంప మంచినాధనము గదా. 28
- క. మాత్సర్యం బుడిగి మహా
పత్నమయములందుఁ దోడురపడువారల దా
సత్సహవాసము దొరకిన
నుత్సవములు గాఁగఁ దోఁచు ర నుగ్రపదలున్. 29
- క. సంగము బంధమ యగు స
త్సంగము నిస్సంగతిప్రదం బయి శ్రేయ
స్సంగతి నిడుఁ గావున స
త్సంగము గలనెలపు నిత్యరసౌఖ్యము నొనఁగున్. 30
- ఆ. పట్టనములలోనిరపని లేనిబెడదలఁ
దెచ్చికొనక మనఁగ ర వచ్చుఁ గానఁ
బల్లెటూళ్లలో నిరవాసంబు నేయుట
శాంతితత్పరులకు ర సౌఖ్యకారి. 31
- సీ. అభికిరకోకిలాశకులితనానాలతా
తరుశోభితారామరతతులచేత
జలపక్షి కలకలోరజ్జ్వలలఘుస్వచ్ఛాంబు
కమనీయకమలాకరములచేత
ఫలసంపదభిరామరబహునస్యసంభార
సలలితజ్యేష్ఠరారజములచేత
నారోగ్యహృద్వికారసానందసంధాయ
కోల్లనద్విమలవాయువులచేత
తే. నీశ్వరునిస్పష్టివైచిత్రి నెఱుకపఱచి
ప్రకృతిసౌభాగ్యసారానుభవము గూర్చి

మించుపల్లెటూళ్ళు నివసించునట్టి
కవులభాగ్యంబె భాగ్యంబు శ గాదె దేవ!

32

ఆ. కాలవై పరీత్యకలన నేడది యేమొ
తొంటిపేరు వెంపు శ ద్రోచివుచ్చి
పట్టనములకంటె శ బల్లెలు పాడయ్యె
లేనిపోనితగవు శ లూనుకతన.

33

సీ. గ్రామాభిమానంబు శ గలిగి యెల్లపుడైక
మత్యంబుమై గూడినమాడి యునికి
నిండుకూరిమితోడ శ నొండొరులకు సౌఖ్య
దుఃఖనేళలయందు శ దోడుపాటు
కృషిగోకులాభిరక్షైకవృత్తిని గడుం
బావనం బై యొప్పజీవనంబు
దేవతాబ్రాహ్మణాతిథిపూజనానక్తి
గీర్తనీయం బైనశవర్తనంబు

తే. గలిగి యుండినజనులచే శ వెలసెనేని
పల్లెటూరికి సరి రాదు శ పట్టనంబు
కాని యటు గాక విపరీత శ మైనయెడల
దుర్గతిప్రాయమై మది శ దోచు గాదె.

34

ఆ. ఒరులపచ్చ సూచి శ యోర్వమి యొండొరుల్
ధర్మ వెడలి వృథగ శ దగవులాట
యీసురోసములును శ దోసంపువేసముల్
పల్లెటూళ్లప్రజకు శ బ్రకృతి యయ్యె.

35

తే. పల్లెలం దుండెడుజనంబు శ స్వల్ప మందు
నొచ్చె మగువృత్తి మనువారు శ హెచ్చు వార

లూర కుండ రుండెడువారి శ్రమండుసీరు

శాంతిసంపద యెట్లబ్బు శ్రమండువులకు.

36

ఆ. కట్టుబాటు సెడినరయిట్టికట్టిడివలె

టూళ్లలో వసించి శ్రమంట్లకంటె

బట్టనములలో నిశవానంబు నేయుటే

కడకు గొంత మేలు శ్రమంగఁ దోచు.

37

చ. ఒకరిప్రసక్తి యింకొకరి

కుండదు పెక్కుజనంబుకల్గి ని

చ్చకు ననుకూలు రాజనుల

సంగతి స్వేచ్ఛఁ జరింపఁగా నగున్

నకలపదార్థముల్ దొరకు

సర్వవిచోదములున్ ఘటిల్లెడున్

నుక మొనగూర్చదే తలఁచి

చూడఁగఁ బట్టనవాస మెమ్మెయిన్

38

ఆ. పట్టనములఁ గాని శ్రమల్లెటాళులఁ గాని

మంచిసెడ్డతనము శ్రమంచ నేల

యొడలి కాత్త పొలె శ్రమారికి జనసంఘ

యైక్తి సూవె బాగు శ్రమంగు దెచ్చు.

39

ఆ. సంఘవశేతఁ గల్లు శ్రమ సౌఖ్యదుఃఖములు స

త్సంఘ మిహవరై కశ్రమసాధనంబు

కడు నశాంతి గూర్చుచెడుగుసంఘముతోడి

బ్రదుకుకంటె విపినశవసతి మేలు.

40

సీ. సరసంపుంగబ్బంబు శ్రమ విరచించి వినిపింప

సారం బెఱిగి మెచ్చునవారు లేరు

జను లెంచునత్కార్య శ మొనరింపఁ గని మనం

బార సంతోషించుశవారు లేరు

వెరవుమై మన సిచ్చి శ సరససల్లాపత

త్వరు లై వినోదించుశవారు లేరు

సంపదాపదలందు శ సరిగఁ దోడ్పడి మనో

హరు లై గెడిగూడుశవారు లేరు

తే. మంచి నెడ్డలు దగ విచారించి తిగిన

దారి నారసి చరియించుశవారు లేరు

కటకటా నుఖవాసయోగ్యము లై న

పల్లెటూళ్ళులస్థితి నేడు శ పాడువడియె.

41

శా. సారాచారులు సాధుదీనజనతా

సంరక్షకులే బంధుమం

దారుల్ ధీరులు పాపదూరులు మహిమా

దారుల్ జగత్సన్నత

ప్రారంభుల్ హరిభక్తు లాద్యులు మహా

రాజన్యపూజ్యుల్ యశే

శ్రీరమ్ముల్ సనిగారు పెద్దలు గుణ

శ్రీవైభవౌపేతు లై .

42

సీ. సరసనిర్మలసారశబలపూర మింకిపోఁ

గడకు శేషించుపంగంబువ్రాలె

గలహంసముఖపక్షికులము వ్రా నిట్టట్టు

దిరుగాడుచుండుకొరక్కెరలువ్రాలె

నెత్తుములును గల్వశ్రమై త్తుములు నశింపఁ

దుదకుఁ జిక్కినతుంగరదబ్బులట్లు

- జాలరుల్ వలల మరత్స్వము తెల్లఁ గొంచుఁ బోఁ
 గొసకు నిల్చినన త్తగుల్లలట్టు
 తే. లున్నకొందఱతోఁ గూడి శ కొన్నియూళ్లు
 కాలగతి నెండుకొలఁకులఁ శ బోలి యుండేఁ
 గలుగునే వీని కిఁకఁ బూర్వోవిలసనంబు
 హరికృపాలోకవర్షోదయమునఁ గాక. 43
- ఆ. జగదధీశ! నీదుశంకల్ప మెట్టిదో
 యెంతలో ఘటిల్లు శ నెంతమాన్పు
 క్రిందు మీఁదు మీఁదు శ క్రిం దౌచు భ్రమియించు
 బండికమ్మివ్రాలె శ బరఁగు జగతి. 44
- సీ. ఉరుతరోన్నతి గన్నయాళ్లులు పా డౌట
 హీనంబు లగునూళ్లు శ లేపు గనుట
 యతిదరిద్రజనమ్ము శ లఘాధిపతు లౌట
 లక్షోధికారులు శ భిక్షు లౌట
 ఘనతరవంశముల్ శ గాలి బొ గ్గౌటయు
 నధమవంశములు మి శ న్నందుటయును
 సత్పూరుషులకు దుశ్శ్రుతులు సంభవ మాట
 ఖలులకు సజ్జనుల్ శ గలుగుటయును
- తే. నేఁడు సౌఖ్యాల్లి నొలాడునవాఁడు రేపు
 మహితదుఃఖాంబురాశినిరక్తగ్నుఁ డగుట
 యూర కన్నారఁ జూచుచునన్నార మిందు
 మచ్చనీచదశలఁ బొందునచుండు జగము. 45
- క. గతకాలము మే లగు నా
 గతకాలముకంటె యెడలకాలజ్ఞులభా

- పితములు దప్పునె నీ వే
గతిఁ దలఁచిన నట్ల యగును శ గాదే దేవా! 46
- సీ. మ్రోడు లైనమహీజరములు పల్ల పింపవే
యతిరమ్య మగువసంతాగమమున
శర్కరై కావ శేషము లై నయేఱు లొ
ఙ్గొరసి పాఱవె వార్షి శోదయమున
బహుళాంధకారై కరబంధురంబు లగురేల్
ప్రభల నింపవె శుక్ల క్షేపక్షవేళ
నీహారసంపాత్రనిహితపద్మవనమ్ము
లలరారవే తుషారాత్యయమునఁ
- తే. గాల మనుకూల మగునేని శ మేల కలుగు
నదియ ప్రతికూల మగునేని శ కొదవ యొదవుఁ
గాలమే సర్వమునకును శ గారణంబు
కాల మన నేమి నీవ కా శ కాలరూప! 47
- తే. కాలరూపుఁడ వై ననీరలీల లిట్టు
లవిరతము జగన్నాటకం శ బాడుచుండు
నీవ కర్తృభోక్తృ శ నిఖిలలోక
ములును నీచేతికీలుబాహువులు గదయ్యు.
మ. ధనహానిఁ గణియింపలేదు నిజచి
త్తకేశముఁ లేశముం
గొనఁగా లేదు శరీరకష్టమును గై
కో లేదు మేలే యొన
ర్చెను నా కిన్నియుఁ గాని శ్రీవర! భవ
త్ప్రీత్యర్థ మై కావ్యసే 48

వనవృత్తిన్ నిరతం బవిఘ్నముగఁ జ

ల్పన్ రామికిం గుండెదన్

49

ఉ. చెప్పికొనంగ నేల యని

చెప్పక యొప్పరికించినన్ మనం

బొప్పక యాన్న దున్నయట

లోడక యాడు మ టంచుఁ జెప్పెడుం

జెప్పినఁ జెప్ప కున్నను బ్ర

సిద్ధము లియ్యవి గాన నింతయుం

జెప్పితి నీకు నావగవు

సెప్పక యెచ్చరితోడఁ జెప్పెడున్.

50

మ. మన మాపన్నిహతిం గలుగునెడ న

మృగైర్యముం గొల్పి క

ట్టనుఁగుంబ్రాణము లొడ్డి యెనఁ దగునా

హోయ్యమ్మ గావించి ప్రీ

తిని నా కెంతయుఁ గూర్చుచున్ “యది నుహ్మ

ద్దివ్యావధైగి కిం ఫల”

మని తోఁపించెడుమిత్రకోటి గల ద

న్నా! వంత నా కేటికిన్.

51

క. మిత్రుడ వై సుఖము లొసఁగి

శత్రుడ వై వగల నఘముఁ శ జక్కడఁచి జగ

న్యాత్ర నడపింతు వీనే

స్మరఁ జెవఁడు మిత్రుఁ డెవఁడు శ జగతి బుధులకున్

52

సీ. చిహ్నుచీకటులు పైఁ శ గ్రమ్మనమానరేల్

నెలసినం గాదె వెనెన్నెలలయింపు

ఉమ్మె త్తపూలయం శ దొడవుదుర్గంధంబు

గలిగినం గాదె చెంగలువతావి

మండువేసవి బుట్టునెండకాకలం గాదె

మలయాద్రిసిల్ల గాతలులబెడంగు

పూతిగంధము గల్గునబురదగుంటలం గాదె

రమణీయకమలాకరంబుసాబగు

తే. చెడుగు గల్గినం గాదె మంగచికిని బేరు

సదయ! నీసృష్టిమర్తంబ శ యిది గదయ్య

తారు సడి కోర్చి పరుల నుదారకీర్తి

పరులం జేయువా రుపకారపరులు గారె.

53

ఉ. కర్తమ సౌఖ్యదుఃఖములం

గల్గంగ జేయు న టం చెఱుంగుదున్

దుర్తమకార మొక్కపుడు

దోచి యడంచెడుః దద్వివేకమున్

నిర్మలతత్వవేత్త లయి

నిన్ను భజించెడయోగు లైన నీ

మర్త మెఱుంగ నేరరు ర

మావర! యజ్ఞుడ నేను నేర్తునే.

54

మ. బహుజన్తార్జితవాసనాబలముచే

భ్రాంతిన్ విసర్జింపలే

కహహ మే లిది కీ డి దంచు నెదలొ

నామోదభేదమ్ము ల

స్వహముం బొందుచు నుంట గా కరయ బ్ర

హ్మనందమే కాదె యీ

యిహలోకమ్మ భవన్తయం బనెడత
ద్వపిం గనన్ నేర్చినన్.

55

శా. నీసంకల్పను తక్క వేటొకటి కా
నేకాదు నీయిచ్చమె

నాసన్నం బగునట్టి దే దయినఁ బూ
ర్ణానందుఁ డై సర్వ మా
భాసం బంచు నెఱింగి తా ననుభవిం
పం జెల్లు గా కేల పే

రాసల్ వొంద నిమిత్తమాత్మఁడు గద
య్యా! మానవుం డన్నిటన్.

56

ఉ. ఇమ్ముగ బొమ్మరిండ్లు ఘటి

యించుగతిం బ్రకృతిస్వరూప నీ

తమ్మ మదంబ లోకస్పృహ

నాదృత యై యట బిడ్డలన్ మమున్

బొమ్మలఁ జేసి యాడుకొను

పోడిమి వేడుకఁ జూచుచుందు వీ

వెమ్మెయి నిత్రైఱం గెఱుఁగు

తే సకలాగమసార మాఁ గదా.

57

సీ. సత్పూరుషులతోడిరసాంగత్యమున సక్తి

దుష్టసాంగత్యమునదును విరక్తి

యఖిలలోకేశుండ శ్రవై ననీయెడ భక్తి

యాత్రైకదమనంబునందు శక్తి

పరగుణంబులయందు శ్రవరమ మానంప్రీతి

గురుజనమ్ములయందు శ్రగురువినీతి

పరదారధనపరతత్వమునఁ బొందనిరీతి
 లోకనిందకు నాత్మశ్రలోన భీతి
 తే. భవ్యసత్కవిత్వై కవిరద్యావ్యసనము
 హరిశుభకారిగాజయోగభవ్యసనము
 నాకు దయచేసి జన్మబంధములఁ గోసి
 విమలకై వల్యపదము నీరవే పరేశ!

58

శా. శుమియింపంగదవయ్య ! సాధుజనహిం
 నాప్రజ్ఞ తౌనజ్ఞులన్
 సమయింపంగదవయ్య ! తత్కృతజగ
 జ్జాలవ్యథాభారమున్
 దమియింపంగదవయ్య ! మత్స్రబలచిం
 తావార్ధిభంగమ్ములన్
 రమియింపంగదవయ్య ! మామక మనో
 రాజీవరంగమ్మునన్.

59

క. చింతాజ్వరాభితప్త
 స్వాంతం డేపనియఁ జేయఁగజాలఁడు కరుణా
 వంతుఁడ వయి యీపయి ని
 శ్చింతత సత్కృతులఁ గృతినీ శ్ర జేయవె నన్నున్.

60

తే. ఇట్టిచింతాబ్ధిఁ బడ కున్న శ్ర నింత కేను
 నెలకు నొకకృతి రచియించి శ్ర నీపదముల
 కర్పణము సేయ కుందునే శ్ర యక్కటకట
 పోయె వృథ గాఁగఁ గాలంబు శ్ర ప్రాయెఁ బోయె.

61

మ. బ్రతు కెల్ల గాక వృథ గాక యుండఁగ గతా
 బ్దం బాదిగా నోదయా

పుత ! నేఁ బూనిననీదుచైత్రనవమీ
 పూజోత్సవంబందు న
 త్కృతిపుష్పం బాక టింతనుండియును నేఁ
 టేటన్ సమర్పింప నూ
 ర్జితభక్తి నియమంబు చేసితిని దం
 ధ్రీ ! దీనిఁ జెల్లింపవే.

62

తే. ఇట్లు కృతిసుమార్చన సేయురీచ్చ నాకుఁ
 గొలుపవైతి నిరుడు పూజ ర సలుపువేళఁ
 బ్రథమకృతి యాకుమారసంభవము నిరిటి
 ప్రథమపూజకుఁ గల దన్నభావ మేమొ.

63

తే. కాళిదాసునిరఘువంశశకావ్యమందుఁ
 గలకథం గొని శ్రీనాథశకవివరేణ్య
 నైషధాంధ్రీకృతిపథంబునన్ నిజేచ్ఛ
 పాదుకొన రచించితి నీరఘూదయంబు.

64

ఉ. నీకులకర్త సర్వధర
 ణీవరమాళిమణిచ్చవిచ్చటా
 స్వీకృతపాదపీఠుఁ డగు
 శ్రీరఘునభ్యుదయంబుఁ దెలునా
 యీకృతి నీకు భక్తిమొ
 నిచ్చితిఁ ద్వన్నవమీద్వితీయపూ
 జాకుసుమంబు గాఁగ రఘు

సత్తమ ! దీనిఁ బరిగ్రహింపుమా.

65

ఉ. పద్మ పురాణసంహితను
 భాసిలునీకథ సత్కవీంద్రహృ

త్సద్దము లుల్లసిల్ల రఘు

వంశమునకా నుక విత్వసత్కళా

సద్దము కాళిదాసకవి

చంద్రుడు సెప్పె న దేను జెప్పి

బద్దదళాక్ష! క్రోలవె భ

వత్సపి తామహసత్కళానుధన్.

66

ఉ. పూవు ల వెన్నియో కలవు

పూజకు నైన న వెల్లె దావకా

రాచవిధి కీకృతి ప్రసవ

రాజముఁ బోలునె కల్పక ప్రసూ

నానళివ్రాలె వాడదు ని

రంతరముకా లలితార్థపారభ

శ్రీ విడ దెన్నఁడుం జెడదు

శ్రీవర! నీ కిది యింపు నింపదే.

67

తే. అర్థి సిద్ధార్థివత్సరం శ బాది గాఁగఁ

గడఁగి నీనవమీపూజఁ శ దొడఁగినాఁడి

నవ్యకృతిపుష్పపూజార్పణంబు సేయు

వాఁడ నైతి నీరాద్రిసంశవత్సరమున.

68

సీ. వరసాభినవకావ్యవీరచనాసంపత్తి

నాంధ్రభాషాసేవ శ యతిశయిల

భావిజీవిత మెల్ల శ భవదర్శనాలబ్ధ

సుకృతసంకలన సార్థకత నొంద

జన్మజన్మాంతరశసంపాదితానేక

దుష్కర్మబంధముల్ శ దొలఁగి పోవ

స్వకులక్రమాగతసత్కీర్తిచంద్రిక

లాచంద్రతారకం శ్రీ బవని నిలువ

తే. నిట్టు లేఁపేట నొక్కొక్కశృతిసుమంబుఁ

జైత్రనవమీసమర్చనాశనమయములను

జరము నాచేత నర్పింపఁ శ్రీ జీసికొనుచు

నన్నుఁ గృతికృత్యుఁ జేయు మనాథనాథ !

69

క. అసమత్రిపురానకులవి

లసితుండ భవదీయపదజరలజభసలన్తా

ననుండను వేంకటసూర్య

ప్రసాదరాయండ నుకవిపదసేవకు డన్.

70

శ్రీ

రామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

ర ఘ్నా ద య ము

ప్ర థ మా శ్వా స ము.

శ్లో. అన్వయం సావిత్రుం భానోర్మిమేర్లోకాః కవేర్వచః ।

అవతారో యయోః పృథ్వాన్యం దస్మతీ తౌ భజామ్యహమ్॥

మహీజామనోబ్ధాభిరరామ ! రామ !

యరివిరామ ! గుణారామ ! శ్రీ యవధరింపు

సీనవమిపూజకుం బుష్ప శ్రీ మైశయట్టి

యారఘ్నాదయ కావ్యమం శ్రీ దేవగుకథను.

1

క. శ్రీపతినిభుః డమలగుణక,

లాపుం డిత్వౌపకులజశ్రలధిసోముః డయో

ధ్యాపురవిభుః డనఘుండు ది,

లీపుండు హృతాహితావశలేపుం డలగుక్.

2

ఉ. ఉత్తరకోనలమ్ముల మననూదితగర్భపథానువృత్తి రే.
కెత్తగ నప్రమత్తుఁ డయి శ యేలెడునానరపాలమాళికిరి
జిత్తము శ్రీముకుందపదశసేవనలోలుప మయ్యె న్న్యాయ్యమా
విత్తము సాధుదీనబుధశ్రవృత్తివిధాయక మయ్యె నయ్యెడన్.

సీ. చే సాచి తన్ను యాశించి వేటొక్కని,

నర్థింపఁ బోయినశయర్థి యొకఁడు
అనిలోన నొకమాటు శ తనయేటు చవిచూచి,

వె స్నీక నిల్చినశవీరుఁ డొకఁడు
గణనీయ మగుతనశగుణలక్ష్మి విన్నంత,
మది మెచ్చి పొగడవీరమనుజుఁ డొకఁడు
అఖిలవిద్యలఁ దన శ కధికుండు లేఁ డన్న,
పేరు మాన్వఁ గలట్టిరథీరుఁ డొకఁడు

తే. పుడమి వెదకిన నెందుఁ గరన్పడమి యొకఁడె,
యఖిలలోకాద్భుతప్రభాశవాఘ్యుఁ డైన
యాకువలయాధిపతియతిలోకదాన,
శౌర్యగుణవిద్యలకు నిదశర్చనము గాడె.

4

శా. యాదోరత్ననికాయసంకలిత మా

నంభోధీరీతిఁ భయా

పాదిప్రీతివిధాయి రాజగుణసం

పద్భూషితుం డైనయా

త్యూదారోత్తముఁ డాశ్రితావళికి నా

త్తఁ భీతియుం బ్రీతియుం

బ్రదుర్భాషము నొందఁ జేయు సతిదు

ర్ధవైభిగమ్యాకృతిన్.

5

సీ. ఆత్మకర్త పటిష్ఠ శ్రమగుదృఢాంగసమృద్ధిః,
 దనువు దాల్చినతూత్రశర్ధర్త మనఁగ
 నతిలోక తేజోబహున్నత్యధీరతా,
 సంపత్తిఁ గాంచనాశ్రచల మనంగ
 జగదేకమోహనశాసాభాగ్యరేఖావి,
 శేషంబునను గునురమేషుఁ డనఁగ
 శిష్టరక్షణదుష్టశిక్షావిచక్షణ,
 తానిరూఢిని రమాశ్రధవుఁ డనంగ

తే. నాకృతికిఁ దగుప్రజ్ఞ ప్రశజాతిరేక,
 మునకుఁ దగుచదువును జదువునకుఁ దగిన
 క్రియయుఁ గ్రియకును దగుఫలోదయము గలిగి,
 యఖిలజగదభినుతుఁ డయ్యె శ్రీ నవ్విభుండు.

6

చ. ఇనుఁ డటమీఁద వేమడుఁగు
 లీ జలమున్ మును గొన్నయటు ల
 య్యినుఁడు ప్రజాభివృద్ధికొఱ
 కే కరముం గరమున్ గ్రహించుచున్
 మనువుమొదల్ కడున్ నలఁగు
 మార్గము గీఱయు దాటకుండ భూ
 జనముల నేమివృత్తుల న
 జస్రముఁ దా నడపించు దక్షతన్.

7

సీ. ఒరులవృత్త మెఱింగియును నేమియు నెఱుంగ,
 నట్లుండెడుగభీరతాతిశయము
 శక్తి గల్గియు నెట్టిశత్రు నైనను తుమా,
 యుక్తిఁ గాపాడుదర్యోదయంబు

ఇచ్చ మీఱఁగఁ గోర్కు ర లిచ్చియుఁ దా మెచ్చి,
కో లొల్ల నట్టినురశీలగరిమ

కలిమి జవ్వనము మైబలిమి గల్గియును వి,
పయన క్తి లేనివిరజ్జానపటిమ

తే. యొక్కచోటన రెండును ర నుండనట్టి,
గొనము లన్నదమ్ములువ్రాలెఁ ర గూడి యుంట
యితనియెడఁ గంటి మని బుధు ర లెన్న నతఁడు,
ముదిమి లేకయ వృద్ధత్వమును వహించె.

చ. అనయము రాజలాంఛన మ

టంచును సైన్యము లుంచెఁ గాని యా
మనుకులవారిసోమునకు

మానితసీతివిదగ్ధబుద్ధియుఁ

ధనువునఁ గూర్చిఁ ట్టిబలు

నారయు నేపని నె నఁ దీర్పుఁ జ

య్యన నినవంశవీరు లన

హయనిసర్గపరాక్రముల్ గదా.

సీ. శిష్టుం డహితుఁ డైన. ర నిష్టుండుగ గ్రహించు,
నతతంబు రోగి యశాశధముఁబోలె

దుష్టుండు ప్రియుఁ డైన ర దూరంబునఁ దొఱంగు,
వ్యాళదప్తం బైనరవ్రేలిఁబోలె

శిక్షించి ప్రోచి సురరక్షించు నేప్రాద్దుఁ,

బ్రజల నెల్లను గన్నరప్రజలఁబోలె

జోరత నాత్మైకరచోరత్వమున నిరా

శ్రయాఁ జేయు గగనపురష్పమునుబోలె

తే. జనులస్థితకయి దండ్యదండన మొనర్చి,
పితరులఋణంబు దీర్పంగఁ శ బెండ్లియాడి
యర్థకామముల్ ధర్తార్థ శ మాచరించు,
నతనియశ మంద నన్యభూపతులవశమె. 10

ఉ. వాసవతోడిచెల్లిఁ ద్రిది
వంబున కేగుచు నాకవాసులకొ
గాసిలఁ జేయురక్కసుల
గండడఁగించుచు నాతఁ డింద్రున
ర్థానన మెక్కి సర్వదివి
జార్చితుఁ డై సురమర్త్యలోకల
క్షీనుఖసంస్థితిం దిరము
సేయు ద్వితీయమహేంద్రుడో యనన్. 11

చ. హయములు నాగముల్ మణిచ
యమ్ములు కాంచనరాసు లాచిగా
భయమును భక్తియుక వెలయఁ
బార్థివు లర్పణచేయుకానుకల్
ప్రియమునఁ గొంచు దేవపరి
తృప్తికి నై నిగమోక్తరీతి నా
యయమహితుం డొనర్చు వివి
ధాధ్వరముల్ బహుదక్షిణంబుగన్. 12

మ. మగధాధీశ్వరుకూర్చిపట్టి బుధసశ్చానార్హచారిత్త భ
వ్యగుణోపేత సుదక్షిణాసతి కవీంద్రాపారవాగ్విణ్ణ నా
తిగపాభాగ్యకలాకలాప తనకుకొ శ దేవేరిగా నిత్యసా
ఖ్యగరిష్ఠసితి నవ్విభుండు నడపుకొ శ గార్హస్థ్యధర్మంబులన్.

- నీ. పుణ్యచారిత్రచేఁ ర బుట్టినయింటికి,
 మెట్టినింటికి వన్నె ర వెట్టునాధ్వ
 సౌందర్యలక్ష్మిచేఁ ర జక్కనివారిలోఁ,
 గడుఁ జక్కసి దని పే ర ర్నడినకలికి
 యఖిలవిద్యాప్రాధి ర నపరసరస్వతి,
 యన్నపేరెన్నిక ర గన్నవిదుషి
 పతిభక్తిసంయుక్తిఁ ర బదిరే లొకటి సేయు,
 ననసూయ కుశమాన ర మైనగరిత
- తే. సురధరాజేంద్రపుత్రి ప్రసూనగాత్రి,
 ప్రణతలక్షణ యాసుదత్తక్షిణ నిజేశు
 మన సెఱింగి త్రివర్గధర్మంబులందు,
 నధిపునకు నెట్లు దోడునీ రక్షి చరించు.
- చ. గొనములకన్న వేయిమడుఁ
 గుల్ తనచొక్కపురూపు రూపుక
 న్నను మఱి వేమడుంగులు గొ
 నమ్ములు నెక్కుడుప్రీతి భర్తకుం
 బెనుపఁగ నిండుజవ్వనముఁ
 బ్రేమయు వానికిఁ దోడు గాఁగ నా
 ఘననిభవేణి స్త్రాణముల
 కంటెఁ గడుం బ్రియ యయ్యె తేనికిన్
- నీ. జగదేశసామ్రాజ్యరచక్రవర్తిని యయ్యు,
 గర్వ మెట్టిదొ యెఱుంగనిది యనియు
 లసమానభర్తృవారల్ల భ్యశాలిని యయ్యు,
 దుడుకుఁబోకలకుఁ బాశ్చల్యదని దనియు

సఫలితకోపప్రసాద. యయ్యను దల్లి,
గతి నాశ్రితులతప్ప శ్రీ గాచ ననియు
నతిలోక బహుకళాశతతుర యయ్యను నిండు,
కుండమ్రాలె దొలంక శ్రీ కుండు ననియు

తే. మాన్యతరనిజాలోక సామాన్యగుణము,
లఖలజను లిట్లు వినుతించు శ్రీ టాలకించి
వినుతగుణలక్ష్మికి మెఱుంగు శ్రీ వెట్టివట్లు,
చామ లజ్జాభరమున నేర్పూము వాంచు.

16

చ. నీడు నుకుమార మైనతన

కాయ మలంతకు నైఁప కున్న బై
నుడిగవునెచ్చెలుల్ పలువు
రున్నను నాసతి దాన భర్తకిం
పడరి నవర్య సేయుఁ దన
యర్చిలి భక్తియు సంభ్రమంబు నా
యొడయనిమానసంబును స

ముజ్జ్వలరాగరసాల్లిఁ దేల్పఁగన్.

17

సీ. ఎదురుగా నేఁగుచోఁ శ్రీ గొడమరాయంచల,
నదుమునెన్నడల సశస్త్రము నించి
కైదండ యొసఁగుచోఁ శ్రీ కైదండ నెసఁగుప్ర,
భోదయంబున దృగాశ్రమోద మొసఁగి
చానుపుఁ జేఁగుచోఁ శ్రీ దా నొక్కచే నిడ్డ,
యరకౌఁగిలింత గర్గుగు ఘటించి
చరణంబు లొత్తుచో శ్రీ సరసంపుఁబలుకులఁ,
జెవులకు మివులఁ బండ్లువులు చేసి

తే. యంతిపురికిని బతి వచ్చునపుడు తాను,
జేయపరిచర్యకంఠెను శ్ర వేయిరెట్లు
విమలనిజదేహవాగ్విలాసములు పతికి,
నధికవిశ్రాంతి గూర్చ సత్యుతివ కొలుచు.

18

మ. తనమీదక గృహభార ముంచుపతికిం

దచ్చింత యావంతయుం
గననీ కంతయుఁ దాన పూని నడపం
గా నోపి యాయంతి కాం

తునకుం దా నృపనీతినిర్ణయములం

దోడై హితం బాడు మె

చ్చి నిజేశుం డిడుముద్దులం బులకముల్
చెక్కిళ్లఁ గై సేయఁగన్.

19

నీ. పరిజనంబులఁ జక్కఁగబఱచుటకయి రిత్త,

యదలింపు లవసరం శ్ర బైనయపుడు
భర్తమానసమందుఁ శ్ర బ్రతురాగరసాధ్వి,
బొంగింప మది నిచ్చ శ్ర పొడమినపుడు
పతిమదనాంకసంశపదఁ జూచి పరియాచ,

కము లాడుబోటులం శ్ర గసరునపుడు
ధవునిచే బల్కిమైఁ శ్ర డనయెడం గలుగుకో
క్కులను దీర్చించికోశవలసినపుడు

తే. మనసులో లేనియల్కు యాశనమునందు,
నప్పుడప్పుడు దోఁపించు శ్ర నంతె కాని
యఖిలభూతానుకంపార్ద్ర శ్ర మైనయాపె,
యెడఁద నిక్కమ్ముగా నల్లి శ్ర యెఱుంగ దెవుడు.

20

ఉ. అన్నిట నుత్తమోత్తమతః శనందినయామైలనాగసద్గుణా
భ్యున్నతి నెన్నఁగా వశమే శ పొల్తుక లెట్టిగుణమ్ములక జగ
త్సన్నతి గాంతు రట్టిగుణసంపదయఁ దొకఁడుంగొఱంతలే
కన్నలినాక్షి చెన్నెనఁగు శ నన్నను జాలదె వేయు నేటికిన్. 21

ఆ. ఇట్టియన్నుమిన్న శ పట్టంపుదేవి యై,
తనుఁ గొలువ దిలీపరజనవిభుండు
కుం దెఱుఁగక స్వర్గశ్రమం దున్నయాట్టు లా,
నందమయములుగ దిశనములు గడవు. 22

తే. మానితోజ్జ్వలరత్ననిరధాన మగుచు,
బ్రహ్మతి గన్నట్టియన్నేలరపణఁతికన్న
నతులగుణరత్నఖని యైనశయప్పొలంతి,
నెక్కుడుగ నాత్మ నెంచు నశ్రియైనకులుండు. 23

సీ. సారవాజ్ఞసుగంధశసారవాహనిలాం,
కూరవత్సల్పినవిరహారములను
రాడగారాంతికాశ్రీకీడవల్లిగృహ,
క్రొడకల్పితముహుశశ్రీకీడనముల
చంద్రికాధవళితశచంద్రశాలాగ్రసం,
పాదితలీలావినోదములను
రత్నచిత్రితలసరన్నాత్మకందరయుతా,
దభ్రలీలాశైలరవిభ్రమముల

తే. నుల్లమునను రాగరసంబు శ వెల్లివిరియఁ,
దనిసి తనియించుటయుఁ గూడఁ శ దనవశముగ
జీవితేశ్వరితోఁ గూడి శ యకావనంబు,
సఫలముగఁ జేయు నారాజశస్త్రముండు. 24

క. ఈగతి సతిశక్రమహా,

భోగంబుల సతఁడు ప్రొద్దు ర పుచ్చుచు రాజ్య
శ్రీశారవ మేమఱక స,

దా గోపరిపాలనవ్రతంబును జరపున్.

25

చ. తన కనుయాపయై తగుసురదక్షిణగర్భమునందుఁ బుత్రునిఁ
గన మది నిచ్చ పుట్టి చిరశకాలము తగ్గతచింత నెంతయున్
మునుఁగుపెకాని కోర్కెతుడగ్రముట్టుటగానక వంతనొందునా
జనపతి పుత్రహీనులు విశవణ్ణులకా తమ కెంత గల్గినన్. 26

క. వన్నాళ్ల కయిన నిం కిటఁ,

గన్నారఁగ నుతునిమోము ర గాంచెడుభాగ్యం

బున్నదొ లేదో నా క,

న్నన్నా! యని కుందు నన్నరరాధిపుఁ డెపుడన్.

27

సి. కొలఁకుల లేతతూఁగడల నేటి బిడ్డల,

కందిచ్చుచున్న రాశయంచగములఁ

బుక్కిళ్ల నెర నించి ర పోయి పొత్తుల నున్న,

పిల్లలకుం బెట్టుకొచ్చుకలను

గొణిగెలఁ బ్రియలతోఁ ర గొమరులలాలచల్,

పచరించుచున్నట్టిరపాపరమల

నగముకొమ్మలక్రింద ర నెగురుఁబిల్లల కభ్ర,

సంచారములు నేర్పురశారికలను

తే. నందునందును బాడగాంచినప్పు డెల్ల,

నెలమి ముచ్చట పరితాప ర మెసక మెఱఁగ

నపుర! వీనియపత్యశోరభాతిశయ మ,

టంచు వాల్గన్నులను నీరు ర నించు సతఁడు.

28

మ. అనపత్యత్వమహాఘవార్ధిః బడ దే
 వా ! తొంటిజన్మంబునం
 దును నేఁ జేసినయట్టిదోస మది యే
 దో దానిఁ బాపంగ నీ
 యనుకంపామహిమంబు చాలదె కటా !
 యంచున్ సముద్యాప్తలో
 చనుఁ డై వేడుఁ ద్రిసంధ్యముం దళను నా
 సావిత్రుఁ డాత్మమ్మునన్.

29

శే. ఇట్లు అనపత్యతావ్యథాభూట్టనమునఁ,
 దలఁచు సెందినతనదుడెందంబుకుందు
 ప్రేయసికిఁ గొంత దగఁ బంచిరవెట్టఁ దలఁచి,
 నృపతి యొకనాఁడు ప్రియతోడ నీ నిట్లు లనియె.

30

మ. అకటా ! సూచితే దేవి! యాత్మకృతప
 ద్వాతౌర్చనాభంగులం
 దొక టైనన్ మన కిందు సాయపడ దే
 మో పుష్టగారాబునె
 మ్మొకముం జూడఁగ నోచ మైతి మిఁక నె
 పో నీదుగర్భంబు పు
 త్రకచంద్రోదయసంపదం గలశవా
 రాశిన్ విడంబించుటల్.

31

చ. క్రతువు లొనర్చి యధ్యయన
 కర్తృతం గడుఁ జేర్చి దేవసం
 తతిఋణమున్ ముసేంద్రులఋ
 ణమ్మును దీటిచికొంటి నిం కిటం

బితరులయప్పు దీర్చి మన

పెద్దలు సన్నపథంబునం జనన్

మతిఁ దలపోసి యుండఁ గొఱ

మాలినదైవముచేత సూచితే.

32

సీ. ఏశ్రేయములఁ జేసిరో శ్రీకరాత్మజా,

భృదయంబు విని మిన్ను ర్ముట్టువారు

ఏసత్కియ లొనర్చిరో సుతాననశశి,

ప్రభలఁ గన్నులఁ జల్లఁబఱచువారు

ఏధర్మములఁ జేసిరో ధన్యతను దనూ

జునిఁ గవుంగిటఁ జేర్చి ర్చొక్కువారు

ఏపుణ్యము లొనర్చిరో పుత్తుక్రీడలఁ,

గను చేడు గడియగాఁ ర్గడపువారు

తే. తొంటిపుట్టిన మన మటువంటిసుకృత,

ములను జేయఁగలేదు గాఁబోలు గోల !

నకలమును గల్గియును గొడు ర్ కొకఁడు లేమి,

నఖలమును లేనియ ట్లయ్యె ర్ నకట ! మనకు.

33

చ. కిలకిలలేతనవ్వు లెడఁ ర్ గీల్కొని నున్ననిపాలబుగ్గలం

దలతలచిన్ని వెన్నెలలు ర్ దార్కొన వచ్చియురానిపల్కులఁ

సలలితభంగి నీపయఁటరచాటునదా. గిలిమూతలాడుచుం

జెలఁగెడుపుత్తువక్త్రసరసీజము ముద్దిడఁగల్గు పెన్నఁడో.

మ. అఖలోర్వీజనపాలనప్రజనితా

యాసంబు దీటున్ భవ

స్తుఖరాకాశశిహాసచంద్రికలఁ గ

నొన్నంతనే నాకు మున్

సఖ! నేఁ డేమొకొ నీమొగంబు గనఁ జిం
తం గుందునాయాత్మ కున్
సుఖమే దుఃఖముగాఁగఁ దోచుచుఁ గటా !

శోకాబ్ధి యుప్పొంగెడున్.

35

సీ. కళుకువాలుగసోగ్రకవవ్రాలె వెడ వ్రాలి,
కడు సోలునిడువాలుఁగనులతోడఁ
జెక్కినదంతంపుఁజెక్కలవలెఁ దెల్పు,
చాయ లీనెడుచెక్కునదోయితోడఁ
బెన్నిధిం బాడగన్నరేపేదకై వడిఁ గడుం,
గడు నుబ్బుమీఱునెన్నడుముతోడ
గాలి కూఁగెడుతీవరగతి మేను దూఁగాడఁ,
దడఁబాటు గొల్పునెన్నడలతోడ

తే. నిండుచూలాల వై యుండఁగనిన్నుఁ గనుల,
పండువుగఁ జూచు టింక నెన్నెండు గలుగు
నో యని యెడంద నువ్విభురలూరుచుందు,
శ్రీపతికి లేదు దయ యేమి ర నేయవచ్చు.

36

శా. అన్నన్నా! తనదక్షిణాక్షికుల మి
ట్లంతంబు నొందింప నీ
కొన్నాఁడే నెఱనమ్మి త న్గొలుచుభ
క్తున్ న న్ను పేక్షింపుచుం
బున్నామం బగుదుగ్గతిం జొరఁబడం
బోఁ జూచుచున్నాఁడే శ్రీ
మన్నారాయణుఁ డింక ది క్కెవరు భా
మా! యీనెగుల్ వాపఁగన్.

37

క. ఏదోనము నే జేసితి,
 నో దేవి ! యెఱుంగ నది కుఠలోద్ధారకుఁ జే
 మేదినిఁగా చెడుపుష్పని,
 ప్రాదుర్భావమున కిడ్డరపాటు ఘటించెన్.

క. అని చింతామగ్నం డగు,
 తనవిభవల్కులను విని సురదక్షిణ వినతా
 నన యై బాష్పజలమ్ములు,
 గనుదమ్ములఁ గ్రమ్మ దీనరగతి నిట్లనియెన్.

ఉ. ఈవెత నామతిం గలఁచు

నెప్పుడు నైనను నేమి నేయుదున్
 నావిధి నావిధి మనము

నం గడు దూఱుదుఁ గాక సర్వలో
 కావళిఁ గన్నతండ్రి మన

కాత్తజు నొక్కని నీయకున్నె యే
 లా వగ పంచు సారె హృద

యమ్మున కూటట గొల్పుచుండుదున్

క. ఎన్నో నోములు నోచియు,
 నెన్నో పున్నెము లొనర్చి ర యెంత గొలిచినన్
 వెన్నుఁడుకృప దొఱఁగి మనలఁ,
 గన్నెడ సేయుటకు నేమిరకారణమొ కదా.

సీ. తఱి దప్ప కుండంగ ర ధర్మార్థకామముల్,
 విధ్యుక్తసరణి సేవించినారు
 యజ్ఞాదిబహుసత్కీరయాకలాపముల మా,
 ధవముఖామరకోటి ర దనిపినారు

విలసదారామవారీషీకూపసంతతుల్,

శృంగవి నెల్లెడలఁ గరల్పించినారు

గోభూహిరణ్యవారీసోభోజనాదుల,

38 ద్విజకోటిఁ దృష్టిఁ బొందించినారు

తే. దుష్టదండనమును శిష్టతోషణంబుఁ,

జేయుచును బ్రజ వొగడ నరశేషధరణి

ధర్మమార్గం బొకింతయుఁ శ్రద్ధప కుండ,

39 నేలుమీ కేల సంతాన శ్రమిఁదొ శౌరి.

శా. దోసం బుండునె నాథ! మీవలన నెం

దు న్నాదుస్తాగ్నపుం

దోసంబుల్ మిము నిట్టి నెవ్వగకుఁ బా

త్రుం జేసెఁ గాఁబోలు న

య్యో! సంసారలతాఫలంబుఁ గన లే

దో భాగ్య మీపుటునక

నాసంతాపము డిందఁగాఁ గడుపు పం

40 డక నోచునెత్తిం గటా!.

42

తే. నుతతనూభవస్తాప్తికి శ్రవోచనట్టి,

పరమనిర్భాగ్యురాలిఁ జేరవట్టుకతన

నిట్టి నెవ్వగ గలిగెఁ బ్రాణేశ! మీకు,

41 నేమి సేయుదు నిక దీని శ్రవేది తెరువు.

44

మ. ఇది యేదోసముచేతఁ గల్గెనొకొ యం

చేలా మదిం గుండ నో

హృదయాధీశ! త్రికాలవేది శ్రుతపా

రీణుండు బ్రహ్మజ్ఞతా

స్వదుః డబ్బాసనసూతి భాస్కరకులా
 చార్యుండు సర్వజ్ఞమా
 శి దయాశాలి వసిష్ఠమాని మనకున్
 లేడా శుభావా ప్తికిన్.

చ. హితమును మున్న తెల్పి మన
 కెప్పుడూ భద్రము గూర్చుటం బురో
 హితుఁ డనుసార్థకాఖ్య వహి
 యించినవాఁ డతఁ డమ్మహర్షి కూ
 ర్జితమతి కీవితం బెఱుంగఁ
 జెప్ప నపుత్రతఁ గూర్చునట్టిదు
 మ్మృతికిని నిమ్మృతిం దెలియఁ
 జేసి నిజేస్థితమున్ ఘటించఁడే.

మ. అనుడుం బట్టపు దేవిపల్కులు మహా
 హ్లాదంబు వుట్టించ న
 జ్జనపాలుం డిది లెస్స యా నతివ! మె
 చ్చున్ వచ్చు నీబోధముల్
 మనకుం బ్రాగణకానుధేను వగున
 వక్షానీంస్రుఁ డుండంగ ని
 ట్లనుకో నే లసి ప్రేయసిం బలికె గా
 ధాశ్లేషపూర్వంబుగన్.

కీ. తరుణి ! సీయిచ్చినధిరామృతమ్ముకంటె,
 నీవలుకుందేనె గహం దృష్టి ర నించు నాకు
 ననుచుఁ జెల్లెచెక్కు ముద్దాడి ర యధిపుఁ డవుడు,
 గురువరాశ్రమపగిమిపాశపరతఁ బరఁగె.

సీ. అతిదుర్వహం బై నరయఖిలభూభారంబు
 నిజమంత్రివరులవై శ నెలవుకొలిపి
 భక్తకామదుః డైనరపద్మామనోనాథుఁ
 బొందమ్మివిరులతోఁ శ బూజచేసి
 యవనీసురులు “సుపుత్రత్వాపిర” స్తంచు
 నెలమి నిచ్చెడుదీవనల గ్రహించి
 గురునాశ్రమము బాధ శ వారయ కుండుత మంచుఁ
 గొలఁదిసేవకుల రా శ నెల వొసంగి

తే. కులసముద్ధారకుం డైనకొడుకుఁగుట్టి
 గలుగకుంటకు హేతువు శ దెలియ నెంచి
 యాత్మసతియుఁ దానును నొక్కరయరద మెక్కి
 వెడలె గురునాశ్రమమున కరవ్విభుఁడు పిదప. 49

తే. ప్రార్థనార్థసిద్ధి నెఱుంగఁబఱచు చవుడు
 గాలి యనుకూలగతి వీచుకతనఁజేసి
 యతివకురులకుఁ బతిపాగ శ కంటదయ్యె
 హయఖురాహతులను రేగిరనట్టిధూళి. 50

శా. త్రోవన్ మేఘునినాదమంద్రరథని
 ర్హిషంబు లాలించి మో
 దావేశంబున నట్టు లెత్తి విమలా
 పాంగప్రభల్ చంద్రికా
 ధావశ్యంబు హసింపఁ గూయుశిఖసం
 తానంబుషడ్జస్వరా
 రావంబుల్ పిను చాసతీపతులు హ
 ర్షం బొంది రందందులన్. 51

చ. కొలఁకులఁ గమ్మదమ్ములఁ ద
 గుల్కొని తేనెలఁ జూఱలాడుచుం
 జెలఁగెడు తేంట్లతెక్కలను
 జిందినపుప్పొడి మోచి పెక్కుపూ
 గొలలఁ దనర్చునుంజాలని
 కుంజములందును విశ్రమించు చి
 మ్ముల నరుదెంచి యమ్మిథున

ముం గొలిచెన్ వలిపిల్లగాడుపుల్.

52

సి. దరి నిల్చి తేరివై శ పరియులేటికవలం
 సన్మోన్యనేత్రసామ్యంబు గనుచు
 బారు లై యస్తంభశరణమాలల
 ట్లలరి కూసెడుబెగ్గురదులను గనుచుఁ
 దమయిచ్చున గ్రహశరములందు యజ్వలి
 చ్చినయర్హ్యములను దీరవనలఁ గొనుచు
 సద్యోఘృతము గొంచుఁ శ జనుదెంచుగొల్లము
 సల్లఁ దెరువుచెట్లపేల్లడుగుచు

తే. దారిఁ బయనంబు సలుపునాదంపతులకు

మంచుకాలము దగ గతియించినంత

నొకటఁ గూడుచిత్రాచంద్రులకునుబోలె

నింతయం తనరానిచె శ త్వేనకమెనఁగె.

53

శా. ఆయావంతల నెల్ల జాయకుఁ బ్రియం

బారంగఁ జూపించు చా

రాయం డయ్యెడ దాఁటినట్టినిజమా

గ్గం నాత్మ గుర్తింప లే

కాయాసంబున నుర్వ్య గ్రక్కుపటుర
 ధ్యశ్చేణితోఁ బ్రీతితో
 సాయంకాలము చేరె దన్తునికులే
 శానాశ్రమస్థానమున్.

54

సీ. కనరాక శిఖు లెదుర్కొన నొండువనినుండి
 కుశలుఁ బండ్లుచు దెచ్చిరొనెడుఋషులు
 మునిపత్నులయపత్య్రములువ్రాలె వాకిళ్ల
 నివరివంతులకునై శ నిలుచులేళ్లు
 నీర్వోసి మునులకరన్నెలు దవ్వ సనఁగ నా
 తరులపాదులనీళ్లు శ ద్రాగుపత్ను
 లెండ వ్రొ నివ్వకు శ లెత్త ముంగిళ్లఁ గూ
 ద్చుండి నెమరువేయురమృదుదుప్పు

తే. లాహుతిసుగంధయుతము లై శ యాశ్రమోస్తు
 భాతిథులఁ బవిత్రులఁ జేయురనట్టిహగలు
 గలిగి యయ్యాశ్రమనిగాంతరవిలసనన్తు
 లధిపుడొద మాచొదమరయముగఁ జేసె.

55

చ. హయముల సేవదేర్పు మని
 యంతన యంతను బంచి జేరినం
 డి యబల డించి తాఁ బిదప
 డిగి తదాశ్రమవాటి కేఁగునా
 యయమహితున్ సతీయుతు ధ
 రావనపీఠీతుఁ జేరి మానిసం
 చయము సమంచితార్చనలు
 సల్పె నతిప్రియపూర్వకంబుగన్.

క. సాయంవిధితుద నమ్మహి

నాయకుడును నాసుదక్షిణయు మ్రొక్కిరి ప
త్నీయుతుఁ డగుగురునకు స్వా
హాయుక్తుం డై నయట్టిరయనలునకుబలెన్.

57

తే. కడవు చల్లఁగఁ గొడుకును శ గాంచు మంచు

“నచిరమేవ సుపుత్రాప్తిర” స్త టంచు

దీవనల నొనంగి రరుంధతీవస్థి

లెలమి మ్రొక్కెడునాదంపరతులకు నపుడు.

58

ఉ. ప్రశ్రయ మాననాబ్జమునఁ

బైకొనఁగా నతిధిప్రపూజచే

నశ్రముఁ డై సుఖముగఁ గు

శాస్త్రణమునఁ గూరుచున్నరా

జ్యాశ్రమమానితోడ నపు

డమ్ముని రాజ్యమునందు సేమమే

విశ్రుతశీల యన్నఁ బృథి

వీపతి యగ్గురుతోడ ని ట్లనున్.

59

క. సేమమ సప్తాంగములకు

సేమమ భూప్రజల కెల్ల శ సేమమ మాకున్

సీమఱుగు సొచ్చి యుండఁగ

సేమంబులు మాకు బ్రాతె శ చెవును మహాత్మా.

60

సీ. దైవమానుషము లై శ తగులుకీడుల నెల్లఁ

దగుప్రతిక్రియలచే శ దలఁగఁ జేసి

యతులమంత్రములచే శ నరుల దవ్వలఁ గూర్చి

యుద్ధంపుఁబని గల్గ శ కుండఁ జేసి

- విధియుక్తముగఁ జేయునవేల్కిచే వఱపున
వాడినచేలకు న వాన లొసంగి
సన్నత బ్రహ్మవర్చసముచే సుఖవృత్తిఁ
బ్రజలకు నూతేండ్లబ్రదు కొసంగి
తే. కంటికిని తెప్పనలె నీవు న గాచుచుండి
యనఘ నారాజ్యమున సేమ న మడుగ నేల
యఖిలవిధముల నిట్లు నీ న వరయ నాదు
సంపదల కెట్టు లాపదల న సంధమిచు. 61
- తే. అఖిలజగముల సృజించునట్టిప్రోడ
నీదుతండ్రి చింతయమహానీయుఁ డట్టి
బ్రహ్మకొడుకవు నీవు మానవత్వం గలుగ
నేమిటను నైనఁ గొఱత మా న కేల కలుగు. 62
- క. కాని యిది యొకటి మదికి న
నూనవిషాదంబు గొలుపు న చుండుఁ గటకటా
యినీకోడలికడుపున
నూనుఁ డొదవు టింకఁ గనులఁ న జూడఁగ లేమిన్. 63
- తే. అతులరత్నోత్కరము సేనునట్టి దయ్య
జలధిమేఖిల సాప్రీతి న గొలుపదయ్యె
సుగుణవతి యాయతివగర్భశక్తియందుఁ
దనయరత్నోగయము గల్గ న కునికజేసి. 64
- క. పిండిము మదనంతర మిది
నుండ దని స్విదైవసంగ్రహోత్సుకమతు లై
యుండుట శ్రద్ధనయనఁ గడుపు
నిండి దనరు పిరియ లింత న నిక్కునము గదా. 65

తే. వీనితో నిక సరి గదా శ యినివాప
 వారి యని నాదుపితరులు శ సారె కొదవు
 వేడినిట్టూర్పులను నులిశవెచ్చ నైన
 నాజలాంజలి గ్రోలుచున్నార గాడె.

66

ఉ. దానములం దపంబులను

దొర్కొనుపుణ్యము మీఁదఁ గాని సా
 ఖ్యానుభవం బొసంగ దమ

లాన్వయమందును గల్గినట్టిసం
 తాన మ దిందు నందును ను

దంచితసాఖ్యములకొ ఘటించెడుం

గాన మునీంద్ర యిక్కొఱత

గాటపువేదన గూర్పు నెప్పుడున్.

67

ఆ. ప్రేమఁ దాన వెంపఁ శ బెరిగి గొడ్డెనయా

శ్రమపువ్వుక్షపోతకమునుబోలె

సుతులు లేనినన్ను శ జూచుచుండియు నెట్టు

లీవు వగవ కుంటిరేపా విధాత.

68

ఉ. నాతోలుబామునందును నొ

నర్చినదోసమొ నేడు నేయుకీ

డో తనయోపలభికి న

యోగ్యునిఁ జేయఁగఁబోలు నన్నయో

యీతుదియప్పుబాధ మఱి

యే నిక నెట్లును సైఁపఁ జాలఁ దం

క్రీ తగ దీని నీగుటకు

నెద్ది యుపాయమొ యాన తీయవే.

69

క. ఏకొల యొకొల లేనివ్య
థాకలనకు హేతు వయ్యె శ నది వాపవె యై
త్యోకులదురవాపార్థము
తాకోర్కులసిద్ధి నీకు శ నగ్గంబు గదా.

70

క. అని జేడు విన్నవింపఁగ
విని యమ్మని యోగదృష్టి శ వీక్షించి మహీ
శునితో నిట్లని చెప్పెం
దనుజన్తులు గలుగమికిని శ దగు కాకణమున్.

71

ఉ. భూతలనాథ మున్ను మఘు
పుం గని భూమికి నీవు క్రమ్మఱన్
నీతెరువందుఁ గల్పనము
నీడను స్వర్గవి యుండఁగా ఋతు
స్నాతను నీదుపత్నిని స
నాతనధర్మవిలోపభీతిచేఁ
జేతమునం దలంచుటను
జేయవ తత్సరభిప్రపూజలన్.

72

ఉ. నాపయి గుర్తు లేక చని
నాడవు నానుతఁ గొల్చునంతకుం
బాపలఁ గాన కుండుము నృ
పా యని యయ్యది నిక శపించె నా
శాపము నీవు గాని రథ
సారథి గాని వినంగలేదు ది
వ్యాపగఁ గేళిఁ దేలెడుమ
దాంధహరితక్రరిబృంహితంబుచేన్.

73

క. రాజ తదవజ్ఞచేతఁ ద

నూజుఁడు నీ కొదవఁడయ్యెను జుమి యది యాఁ

బూజింపఁ దగినవారలఁ

బూజింపక యునికి శ్రేయఃమున కడ్డు గదా.

74

చ. అనయము వారిధీశుమఖ

మందును హస్యము గూర్ప మారుతా

శనవినిరోధదున్దమర

సాతలమం దది యున్న దిప్పు త

త్తనుభవ యైననందినిని

దానికి మాటుగఁ గొల్పు పత్నితో

గొనములఁ బీత యైన నది

కోరినకోర్కులఁ దీ ర్చెడుం జుమి.

75

ఆ. అనుచుఁ బల్కుచుండఁగన హాత యగున త్త

పోధనాఘ్యహవ్యసాధనంబు

నందిని యనునట్టిసామంబునఁ దనర్చు

ధేను నడవినుండి నీ తిరిగి వచ్చె.

76

సీ. చివురుజొంపము పైలె నీ మివులఁ బాటల మైన

కాయంబు సంజకెంజాయ లీన

నొనటివైఁ గరము సొం నీ వెనఁగు తెల్లనిమచ్చ

లేతజాబిలిరేకలీలఁ దనర

దూడఁ జూడఁగఁ జేపి నీ యోడిన లై పాటు

తనివెచ్చఁబాలచే నీ ధరణి నడియ

నిజఘోర్ద్రుతధూళి నీ నృపుమేను దోఁగి తీ

ర్లమ్ము లాడినపవిత్రత్రత వహింప

తే. బలుపు మించుమేనును గుండ్రవంటిపొదుఁగు
మందగతులకు నొకవింతరయంద మొనఁగ
నచటి కరుదెంచుచున్నయశయాపుఁ జూచి
శకునవిదుఁ డైనఋషి నృపాలకున కనియె. 77

తే. ధరణినాథ యీశ్వర్యాణి శతనదుపేరు
పేరుకొనుచుండఁగనె వచ్చి శచేరె గాన
భవదభీష్టము వేగ నాశఫల్య మొందు
నింతయును నిక్కువం బని శయెఱుఁగు మీవు. 78

క. అనయము ఫలమూలాదిక
మును దిను చాత్మానుగమశ్రమునఁ దగ నీనం
దినిని బ్రసన్నం జేయుము
జనవర యలవాటుచేతఁ శ జదువుంబోలెన్. 79

ఆ. వెలల వెడలి నిలువ శ నిలిచి కూర్చుండఁ గూ
ర్చుండి యుదక మాన శ నుదక మాని
యెట్టు లిది మెలంగు శ నీ వట్ల మెలంగు చీ
సారభేయసేచ శ సలుపు మధిప. 80

క. ఊట వైసబత్తి బూజులు
నెఱపి తిబ్బోననముచును శ నీసతి దీనికొ
నఱువాత ననిచి రానలె
మఱియు నెదుర్కొనఁగవలయు శ మాపటివేళన్. 81

తే. ఇట్లు లీనందిని యనుగ్రహించుదుక
నియతిఁ బరిచర్య సేయుము శ సృపవ ర్ణ్యా
నీరు విఘ్నముల్ రా కుండఁగొక యిగదుఁ
దండ్రినలె నీవు సుతివర్షితంసుఁ జగము. 82

తే. అనుడు నట్ల చేయుదు మని శ్రయవ్యభుండు
నాతియుం దాను గురునియాశనతి గ్రహించె
రేయి యగుడుఁ బదంపడి శ్ర జుషివరుండు
భూవరోక్షైత్తము నిద్దురశ్రవైవఁ బనిచె.

చ. తనదుతపోమహత్త్వమున

ధారుణినాయకభోగయోగ్య మా
ఘనతరవస్తుజాలమును
గల్పన సేయఁగఁ జాలి యుండియున్
మునిపతి కందమూలఫల

ముల్ నవదర్భసముత్కరంబు భో
జనశయనార్థ మై పతి కొ
సంగె వ్రతాచరణోచితస్తుగన్.

ఆ. అట గురుండు సూపునటజమం దువిడతో
నృపతి నియతి నాఁకిరేయి గడపి
వేఁగ మానిశిష్యశ్రవేదపాఠరవంబు
లాలకించి వేగ శ్ర మేలు కాంచె.

క. ప్రథితరఘూదయమున నిది

ప్రథమాశ్వాసంబు దీని శ్ర గ్రహియింపుము ని
ర్మథితదశాననకుల నిజ
కథాకథనపావితాదిరకవివాక్కుసుమా.

శ్రీ

రామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

ర ఘూ ద య ము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

-----*-----

మదినవంశకలశాబ్ధిరసోమ రామ
యంబుదశ్యామ రణభీమ శ్ర యవధరింపు
నీనవమిపూజకుం బుష్ప శ్ర మైనయార
ఘూదయమునందు నవల నింకపొందుకథను. 1

మ. తరువాతే వటువాత నాత్మ సతిచే
తే గంధమాల్యాదిన
త్కరణం బాసురభిప్రసూతికిని మో
దం బారః జేయించి య
ద్దొర దూడం గుడిపించి కట్టి ధనువుం
దూణీరముం బూని స
త్వర మయ్యావును మేతలకై విడిచెఁ గాం
తారాంతరక్షోణికిన్.

2

తే. ఆశ్రమాంతమువఱకు సరయ్యావు ననువు
తనసతిని దన్ను వెనుకొన్న యనుచరులను
మరలించి యొకండ గోవుతో శ్ర నరిగె జేడ
సవితృవంశ్యుల కొక్కరిసాయ మేల.

3

క. వారిధులు నాల్గు సిరముల

పేరక వహించి మహిమశ్రవేర్తిఁ దనంతక

గోరూపము ధరియించిన

ధారుణిబలె భూవిభుండు శ దానిం గాచెన్.

సీ. కమ్మనిలేఁబచ్చగడ్డిపోఁచలఁ బట్టెఁ

డేసి నోటికిని సంఠదిచ్చి యిచ్చి

దురదచే నెమ్మేను శ గరుపాటునపు డెల్లఁ

గొనగోళ్ల నల్లన శ గోకిగోకి

వనదశఁచయము జు శ మ్మని మీఁద మూఁగుచోఁ

జేటాంచలమునఁ బోఁదోలిఁగోలి

యిచ్చ వచ్చినఱుట్టు శ లెందేని నఱ లేక

విహరించుటకును బో శ విడిచివిడిచి

ఆ. వెలల వెడలి నిలువ శ నిలిచి కూర్చుండఁ గూ

ర్చుండి యుదక మాన శ మదక మాని

నీసివ్రాలె జోడు శ వీడ కేఁగుచు తేఁడు

సారభేయిసేవ శ సలిపె నపుడు.

సీ. గొడుగు చామరలు వీరజ్ఞానిన రాజ్యశ్రీని

సహజ తేజోవిశేషంబు దెలుపఁ

దీనకొనలఁ గూడఁదీసి కట్టినసిగ

హరిసీలముకుటంబు శ ననుకరింప

నిరుగెలంకులస్త్రాకు శ లరుదారఁ బఱిగా

నములచే జయజయధ్వనులు సలుప

లాజలఁ జారబాళలు నల్లునట్లు తీ

వెలు గాలి కూఁగి క్రొవ్విరులు గురియఁ

తే. గామధేనుసుతాభిరశ్మౌమిషమున
 దుష్టజంతుల శిక్షింపఁ శ దొడరినట్లు
 లెక్కిడినవిల్లు గొని కాన శ నింత నంత
 గోవువెనువెంటఁ దిరిగె ధాశ్రీవిభుండు. 6.

ఉ. ఉన్నతచాపధారి యయి
 యున్నను డెందములందు శంక యు
 త్పన్నము గాక యుండుట ని
 తండు దయామయుఁ డం చెటింగి ప్ర
 క్క న్నిలుచుండి తద్దుచిర
 కాయముఁ జూచుచు నంతలేసి క్రా
 ల్గన్నలకల్పిక్కి ఫలము
 గాంచె వనీహరిణీకదంబముల్. 7

తే. అనిలపూరితరంధ్రంబు శ లై నబొంగు
 వెదురులరవంబు శ్రుతి గాఁగఁ శ బొదరుటిండ్ల
 స్వయంశ ము చ్చెస్వరంబునఁ శ బాడుచున్న
 విపినదేవతావలిపాట శ్వినియె తేడు. 8

సీ. శిలలరాయిడి జలశబలవాఱు సెలయేళ్ల
 తరంగలం దూలుతుంశ్రపురులఁ దోఁగి
 వలపుదేనియలఁ దేఁతలులకు విందులు సేయు
 నలగుఁగొమ్మల నల్లశనల్ల నూఁచి
 నింజార విరిసినశొండమల్లియపూవు
 గుత్తులనెత్తావిఁ శ గొల్లలాడి
 గుట్టగుట్టలు వడ్డశమెట్టదామరలపు
 ప్పొడితిప్పలను దడంబడుచు నుడిసి

తే. చలువపన్నీటితుంపర శ సల్లినట్లు
విరులవీవనలను మెల్ల శ వినరినట్లు
గొడుగులేమిని గట్టెండ శ బడలి యున్న
భూపు సేవించె వనవాత్రహాతకములు.

9

శా. చల్లాతెక్ వడిఁ గాఱుచి చ్చవుడు వ
ర్షస్రాప్తి లేకుండియుం
బెల్లయ్యెక్ ఫలపుష్పవృద్ధి లతితో
ర్వీజమ్ములక్ మైత్రి సం
ధిలైక్ బల్లిద మల్పజాతువును బా
ధింపంగఁ బోదయ్యె భూ
భ్రష్లోతోత్తరుఁ డవ్వభుండు విషినో
ర్వీసీమఁ గా త్వెట్టఁగన్.

10

క. మెడబంటికసభబీడుల

మెడ దింపక పచ్చగడ్డి శ మేసి సెలలనీ
ర్లడుపారఁ గ్రోలి నందిని
నడి మగిడె దినాంతమున స్వశనత్సదిష్టత్.

11

చ. అరుణము లై న క్రొందలిరు

టాకులచాయల నుల్లసిల్లునా
సురభితనూజయుక్ జరత
సూర్యునికాంతియు నాశ లాత్మసం
చరణపవిత్రితమ్ములుగఁ
జల్పి తగ్గ నిలయంబు నొందఁగా
దొరఁగొనియెక్ సరోజముల
తో మునిరాట్కరముల్ ముడుంగఁగన్.

12

సీ. పడియలనుండి వెర్లవడి యనల్ మై జాట
మందమందలు వాఱునపందిగములు

పఱపుఁబచ్చనిపట్టునపఱపుల ట్లలరారు
పచ్చికపట్టపైఁ న బండులేళ్లు
నిదురప ట్లగుచెట్ల న కెదురుగా మెడ లెత్తి
యెగుర నుంకింపఁ బోనయెడునెమిళ్లు
పెంటులతోఁ గూడి న జంట లై తమతమ
చెట్లతోఱుల కేగునచిల్కవదువు

తే. లందు నందును గన్నులరవిందు నలుప
నాదినాంతవనీలక్ష్మి న నరసికొనును
నధిపుఁ డపుడు వెన్నోపఁగ నరయ్యావు వాలిచె
నద్విధిని గూడుకొన్నట్టిశ్రద్ధ పోలె.

13

తే. తనువుపెంపునఁ బొందుగుబనర్వనను నొదవు
లలితగతులచేఁ జాల ననలంకరించి
రాశ్రమమునకుఁ గ్రమ్మఱునసట్టిబారి
క్షోణివిభుఁడును సత్తొలునచూలియావు.

14

క. అపుడు నురభిసుత వెనుకొని
విషినస్థలినుండి వచ్చునవిభుఁ గ్రోలెను ద
చ్చపలాక్షి జెప్ప వేయక
యుపవాసము చేసికట్టు న లున్నకనుఁగవన్.

15

క. తెరువునఁ బతి వెనుకొనఁ ద
త్తుణిమణి యెదురుకొనఁగఁ న దా నడుమను ని
ర్జరధేనుతనయ దినశ
ర్వరులనడుమ నున్నసంజనవడువున నొప్పెన్.

16

ఉ. అక్షరపాత్రముం దనదు

హస్తమునకొ ధరియించి సత్కిరీయా

దక్ష సుదక్షిణాసతి ప్ర

దక్షిణపూర్వముగాఁగఁ దత్పదా

గ్రక్షితి మ్రొక్కి పెన్విరివి

గల్గినకొమ్మలనందు సత్సుతా

పేతును బూజచేసెను ని

కేప్పితసిద్ధికి మార్గముకొబలెన్.

17

ఉ. దూడకుఁ బా లొసంగులమి

తోఁ జనుచుండియు నెమ్మి నిల్చి య

ల్లాడక పూజ గైకొనియె

నంచును నెమ్మది నవ్విభండు నా

చేడియయుం బ్రమోదమును

జెందిరి భక్తులకోర్కి వేగ చే

కూడుటకుకొ నిదగ్గన మ

గుం గద తాదృగనుగ్రహంకముల్.

18

చ. పిదప సభార్యుఁ డౌమునికిఁ

బ్రీతి నమస్కృతు లాచరించి యా

సదమలశీలశాలి నిజ

సాంధ్యవిధానము లెల్లఁ దీర్చి పా

ల్పిదికినపిమ్మటం దనదు

ప్రేయసి వీడక తోడ నుండ న

మ్మొదవునె కొల్చె గ్రమ్మఱ న

ముత్కటభ క్తిరసార్ద్రచిత్తుఁ డై.

19

క. చేడువనె దివ్యేయును నుప

హఃసంబులు నుంచి చేడితీయయుఁ దాను నిలా

దారుఁడు నందిని కూర్చుకఁ

గూరికె వటువాత మేలుకోన మేల్కొనియెన్.

20

క. ఇరువదియు నొక్కనాఁ డిటు

లరుదార సుదక్షిణాసతమన్వితుఁ డై య

ద్దొర గోసేవాస్త్రమును

జరపెక్ నుతుఁ గోరి నియతశ్చర్యాపరుఁ డై.

21

ఉ. అమ్మటునాఁడు తేఁడు ప్రియ

మారఁగ నెప్పటియట్ల కాననాం

తమ్మున కావుతో నుగి

నందిని నాఁడు తనీయభక్తిభా

వ మ్రొలుఁగం దలంచి మిను

వాడఁ దొఱంగెడుచోటికిఁ సమీ

పమ్మున లేతగడ్డి గల

పర్వతరాఘవాఁ జొచ్చెఁ జెచ్చెరన్.

22

ఉ. ఉత్తముఁ డౌభగీరథున

ముజ్జ్వలచాండురకీర్తిపూరమ

పై తగునత్తుపాదగిరి

శృంగమునుండి మహారవంబుతో

నెత్తమునందు దివ్యతటి

నీలహరుల్ వడి క్రేళ్లు దాటుసాం

పత్తతీఁ జిత్తముం దిగువ

నద్దెస తేఁడు దవిల్చెఁ జూడ్కులన్.

23

ఉ. కానఁ జరించుఘాతుకమ్మ

గమ్ములకుం దమమానసమ్ములం
దేనియు దీనిపట్ల నొక
యెగ్గుఁ దలంపఁగరా దటంచు లో
నూనిశనమ్మిక్కి శిఖరి
యొప్పిదముం గనుచున్న తేనికిం
గానఁగ రానియ ట్లాకమె
కమ్ములతోఁ డటఁ బట్టె నందినిన్.

శా. అంభా యంచుఁ దదార్తరావము గుహ

వ్యాస క్షిమై దీర్ఘమై
జంభారిప్రతిమానుఁ డార్తపరిర
తొదీక్షితుం డైనయా
యంభోజాతిహితాన్వయోత్తరుగిరిం
ద్రాస క్త మాచూఢ్కి నం
రంభం బొర మరల్పెఁ బగ్గములఁ జే
రక లాగుచుండమ్మనన్.

ఉ. వీనులఁ జూడనమ్మెఱును

విన్నతాంబ తిలలునకా మహీ
జానివతంసుఁ డమ్మెదవు
చక్కటిఁ జిక్కి నిగుడ్పు నెట్టి నొ
ధేనువుమీఁదఁ గన్పడియె
దెల్లనిసింగము ధానిని క్షమఁ
బూచినకొండ నె తిముచు
బూచినలొద్దుగు దెట్టుకై నడిన్.

మ. అపరాధం బొనరించుటం దనకు వ
 ధ్యం బైనసింగంబుఁ గూ
 లుపఁగా నెంచి యధిజ్యచాపమునఁ ద
 క్కుందూపు సుధిపఁగాఁ
 ద్రవయుం గోపము సంభ్రమంబుఁ గృపయుం
 దార్కొన్నచిత్తంబుతో
 నృపచూడామణి యప్పు సాఁచెఁ దనపా
 ణిం దూఱకీం గ్రక్కునచే.

27

ఉ. పూచినమల్లెపూలయెరి
 పుం బచరించులచన్నభావళీ
 గోమలు కంకశత్రుమాలఁ
 గ్రొత్తమొలుగులు సంఘటింపఁగాఁ
 జూచినకేలిన్ద్రేష్టా ద్వా
 సాఁచుఁ ప్రభుమునాది చిక్కి య
 క్కే చరించును కు నెఁ జే
 కెరియు వింతగఁ జిత్తనైఖరిన్.

28

చ. తనకిది దుష్టు లంచమొద
 దొల్కొని యూరిపివ్రావఁ బై పయిం
 గన లభివృద్ధి జెందె లన
 కట్టెనుక గలదోసకారినె
 కెనది చెవి తేజముల
 పే గభిమంత్రితస్వమల్లు చే
 యునరెము లేని చూడెను
 మరల విభుండు హృదంతరంబునన్.

29

కా. ప్రత్యంగంబు వశంబు దప్పి జడతం

బ్రాపించె నారా యటం

చత్యాశ్చర్యము నొందుతేనికి మను

ష్యాభాషణోద్దండపాం

డిత్యప్రౌఢి మఱిత యబ్బుర మెదక

నింపంగ నాసింగ మా

భృత్యస్ఫూర్తి దలిర్ప నమ్మనుకులో

త్తంసంబుతో నిట్లనున్.

30

ఉ. చాలు శ్రమంబు నీకు నృప

సత్తమ బాహునిరోధ మయ్యె నం

చేల తపించె దెట్లయిన

నేమియుఁ జేయఁగరాదు నన్ను నీ

కోలలు గీలలుం జెనకి

కూల్పఁగఁ జాలవు గాలి సాలముం

గూలుపఁ జాలుఁగక వెను

గొండఁ గదల్పఁగ నైనఁ జాలునే.

31

క. భూనాథ నిను దిలీపుని

గా నే నెఱుఁగుదు నెఱుంగఁగఁ దగు గౌరీ

జానిభటు నికుంభునిచెలి

కానిం గుంభోదరాఖ్యుఁగా నను నీవున్.

32

సీ. తా నిష్క్రియుం డయ్యు శ నానాజగత్సర్గ

పాలనాంతంబు లెశవ్యాఁడు సలువుఁ

దా దిగంబరుఁ డయ్యు శ దనభ క్తజనుల క

వ్వారిగా సిరుల నెశవ్యాఁ డొసంగుఁ

దా సర్వగతుఁ డయ్యుఁ శ్ దానకంబుగ వెండి

కొండపై నెవ్వఁడు శ్ కొల్వు సేయుఁ
దాఁ గామహరుఁ డయ్యు శ్ ధరణీధరేశపు

త్రికకోర్కు లెవ్వఁడు శ్ దీర్పఁ గడఁగు
తే. నట్టిసర్వేశ్వరుండు త్రయ్యంతసరణి

సంచరించెడుతనపాదరజలజ ముంచి

నాదుచరమాంగమును బావనంబు సేయు

వృషభవాహంబుపై నెక్కుశ్రేణీలందు.

33

క. ఇదె దేవదారువృక్షం

బెదురం గనుపట్టుఁ జూచితే నృప దీని

మదనారి గిరిజవెంచిన

దిది యని నిజపుత్రకునిగ శ్ నెదఁ బ్రేమించున్.

34

తే. భూరికుంభ స్తనపయగిప్రపూరములను

సారెసారెకుఁ ద్రావించి శ్ శౌరి దీనిఁ

బెరిమమైఁ గుమారునితోడ శ్ సరిగఁ బెనిచె

నీయగముభాగ్యమును నుతి శ్ సేయఁ దరమె.

35

మ. ఒకనాఁ డొక్కమదాంధసింధురము గం

డోద్భూతకంఠూతి శో

ర్వక యూచెట్టును రాయ నూడె వలపా

రక దీనిపై పట్ట దా

నికి నీహారధరాధిరాజనుత క

న్నీ రుట్ట శోకించె స్కం

దకుమారుం డనురాశుగతులు వొం

దం గుందుచందంబునన్.

36

ఉ. అదిన మాదిగానె త్రిపు

రారి ననుం గరివైరిఁ జేసి కుం

భోదర యీహిమాద్రిగుహ

నుండి యిటన్ దరిఁ జేరుజంతువుం

గా దన కారగించుచును

గావుము దీని న టంచుఁ బంచెఁ దో

డ్లొ దయితాకపోలముల

తో నెలనవ్వులు వియ్య మందఁగన్.

ఉ. అతరుణేందు శేఖరుని

యానతి నొదలఁ బూని యున్ననన్

లాఁతిమొకమ్మలట్టులు ద

లంపఁగఁ బోకు నరేంద్ర నేను నీ

చేతిక కాదు దేవతల

చేతికి నైనను జిక్కఁబోను నా

వాటికి నబ్బుజంతువుల

ప్రాణముఁ గావఁగఁ జాలఁ డెవ్వఁడున్.

క. ఈశోణితపారణ నా

కీశుఁడు కరుణించె దీని శ్రీ నెవఁడును నుడువం

గా శక్తుఁడు గాఁడు బుభు

క్షాశాంతికి నేటి కిదియ శ్రీ చాలున్ నాకున్.

ఉ. కావున నీకు లజ్జవడఁ

గాఁ బని లే దిఁక నింటి కేఁగఁ గో

త్రావర శంభుమాయ జవ

దాటఁగ నిది యేమి సేయ నొ

భావము ముఖ్యమిపు గురు

భక్తిని జూపితి గాదె పాపము

ప్రావళి గావరానియెడ

నస్త్రవిదుల్ గొఱగామి దోసమే.

40

ఆ. అని స్రగల్బముగ మృగధిరాజు వచింప

విని ధరాధిరాజు శివిత మాని

హరునిమహిమచేత శివస్త్రోధం జాటఁ

దనకుఁ బరిభవముగఁ శివలఁపఁడయ్యె.

41

క. అదివఱ కెన్నఁడు నమ్మున

కెదు రెఱుంగనియాతఁ డప్పు శి డిట్లని పలికెన్

మొదవుపయినుండి తనదగు

బదులుపలుకు నెదురు సూచురపంచాననమున్.

42

మ. మృగరాజోత్తమ నప్తచేష్టితుండ నా

నే నాడుప ల్కెట్టులున్

నగుఁబాటొందఁగఁ దగ్గ దింత నిజ మై

నం బ్రాణిలోకంబునా

త్కగతిం జాతలఁ పీ వెఱుంగుదువు గా

దా నీకు దా వుండ ద

ట్లగుటం జెప్పెద నాలకింపు మటఁ జే

యన్ వచ్చు నీయిష్టమున్.

43

చ. కలితచరాచరాత్మకజ

గత్సృజనావననాశనక్రియల్

సలివెడునాపరాత్పరుఁడు

శర్వుఁడు మాన్యుడ చూవె నాకు నీ

వల మహితాహితాగ్ని గురు

వద్యనియా వెదుటం గటా యిటుల్
పొలియుట సూచుచున్ మగిడి

పోవఁగఁ గాల్గెట లాడుఁ జెప్పమా. 44

క. వే యేల నాయొడలిచే

నీయాకలి దీర్చికొని మునెనిప్రవరునిమా
హేయిని విడుపుము దూడ య

యో యింతకు నెదురు సూచుచుండు జననికై. 45

తే. అనుడు దంష్ట్రుచులఁ దద్గురహాతమంబు

దవ్వు దూలఁగ నొకవెద్దనవ్వు నవ్వి

యాహిమా ద్రిసుతామనోహరునిలెంక

యినకులునితోడ మగుడఁ దా శ నిట్టు లనియె. 46

క. ఏకచ్ఛత్రం బగుభూ

లోకప్రాభవము సొం పోలుకులేబాయం

బీకనువిం దగుకాయము

పోకార్చెదె యకట స్వల్పమునకై యధిపా. 47

క. ఆకారముతీ రరయ వి

వేకివిగాఁ దోచె దెంతవెట్టి వయితి కా

ర్యాకార్యవిచారము వల

జే కటకట నిన్ను చింక శ నే మన నేర్తున్. 48

తే. భూతదయచేత నీచేతఁ శ బూనితేని

నీవు చదిసిన నీయొక్కయూవె బ్రదుకు

నీవు బ్రదికినఁ బితృమాలె శ నెమ్మిఁ గావ

వేనవేల్ ప్రజలు బ్రదుకరే నరేంద్ర. 49

ఉ. పావక తేజః డైనగురు

వర్జున కున్నది యా వి దొక్కటే
కావున నిన్ను నాతఁ డలు
కన్ శపియించు న టంచు జంకె దో
భూవర కుండవంటిపాదు
వుల్ గలయావులు కో ట్లొసంగి నీ
వావరయోగశాలినెఱ

యల్కను జల్కన పాప నోపవే.

50

తే. ఇంతకుఁ దెగింప నంత నీ శ్ర కేమి వచ్చెఁ
జిల్లిగవ్వకై రతనంబుఁ శ్ర జెఱుతురయ్య
రాజరా జేడ నిట్టివశ్రరాటి యేడ
నలన దీపూన్కి బుద్ధిమంతులకుఁ దగదు.

51

చ. బలసముపేత మప్రతిమ

భవ్యసుఖానుభవంబు లొండఁగాఁ
గలయది నీమనోజ్ఞ మగు
కాయము దీనిని గాచికోమ్ము భూ
తలమును జెంది యుండుటయ

తక్క మ తొండువిధేద మున్నదే
యలదివిజేంద్రలక్ష్మికి స
మగ్రమహీతలరాజ్యలక్ష్మికిన్.

52

ఆ. అని వచించి కుంజరారి యారక యున్న
గవులఁ జెలఁగుమాఱురవళిచేత
గట్టుజేఁడు గూడఁ శ్ర గడుఁ బ్రీతి నృపతితో
సదియ పల్కుచున్నశ్రయట్లు తోఁచె.

53

తే. అధిపుఁ డవుడు సింగముపల్కు శ్రీ లాలకించి
 కనుల నీ రొల్క మై గడశ్రగడవడంక
 దీనదృష్టులఁ దనుఁ జూచుశ్రధేనువందు
 నెద గడుఁ గరంగి మగుడఁ దా శ్రీ నిట్టులనియె.

54

చ. శితిగళుబంట వింత పరి

శీలన సేయకపోయి తయ్యయో
 క్షతమును బాపి కాచు నని
 కాదె జగంబుల రూఢి కెక్కె నూ
 ర్జిత మగుక్షత్రశబ్ద మటు
 సేయక తద్విపరీతివృత్తి యా

పతికి విగర్హితమ్ము లగు

ప్రాణము లేటికి రాజ్య మేటికిన్.

55

ఉ. గోవులు కోట్లాసంగి గురు

కోపముఁ బాపగవచ్చు నంటి వొ

డావులు కోటు లర్బుదము

లై నను దీనికి సాటి వచ్చునే

దైవతధేనుమాళి కిది

తక్కువ గా దని యెన్ను మీవు గౌ

రీవిభుశక్తి గా కిది హ

రీ యిటు వట్టఁగ నీకు శక్యమే.

56

ఉ. దీనికి మాటు నాదయిన

దేహ మొసంగి మృగేంద్ర దీని నె

ట్లేనియు నిష్ట నీవలన

నే విడిపించుట పాడి సూపె య

మైనఁ ద్వదీయపారణకు

సడ్డు ఘటిల్లక యుండు నాముసీ

శానునిసత్క్రియార్థమును

సాగు సతంబు నిరంతరాయ మై.

57

ఉ. ఈవును నివ్వెధం బెఱుంగ

వే పరతంత్రుడ వాదువే కదా

యీవనశాఖఁ గంచునెడ

నెంతో కడంక వహింతు గాదె తాఁ

గావఁగఁ దగ్గవస్తువును

గానక చా విడి యక్షతాంగుఁ డై

సేవకుఁ డెవ్వఁడేని ప్రభు

చెంగట నిల్వఁగలాఁడె చెప్పుమా.

58

శా. నీకున్ నామెయి గావఁ దగ్గ దగునే

నిఁ నాయశకకాయ మం

దీకాద్యము సూపు మయ్యదియ నా

కిష్టంబు సూపే మృగేం

ద్రా కాలం బరుదేరఁ దప్ప కిలవై

రాలంగ నున్నట్టిచో

క్కాకుల్ భౌతికమాంసపిండములకై

యాసింతురే మాదృశుల్.

59

తే. మాట లాడిన నొడఁగూడు శ్ర మైత్రి యందు

రచి యొదవె నిందుఁ గూడుకొరన్నట్టిమనకుఁ

గాన హరదాస చెలికాఁడ శ్ర నై నయట్టి

నాదువేఁడికో ల్లా దనశ్రరాదు సూవె.

60

- చ. అన నవుఁగా క టంచును మృ
 ధివుఁ డావును వీడఁ దోడనే
 తనభుజబంధముం దొఱఁగి
 ధారుణినాయకుఁ డాయుధమ్ము తె
 ల్లను విడనాడి నుంతయుఁ గ
 లంగనిడెందముచొప్పు దెల్పి వా
 యనిమొగమందుఁ వోఁప హరి
 కర్పణ చేసె స్వకీయకాయమున్.
- ఉ. అధరణీశుఁ డిట్టులు ని
 జాఁగము మాంసపుఁగండవ్రాతె గం
 గాధరులెంక కర్పితము
 గా సొనరించి తదుగ్రహత మె
 తో ధృతి మోము వాంచి కను
 చుండఁగ నానరనాథుమీఁద వి
 ద్యాధరపాణిసంకలిత
 మై కురిసెన్ పిరివాన జల్లునన్.
- ఉ. అప్పుడు లెమ్ము వత్స యను
 నట్టిసుధామయ మైనతీయ్యుఁబ
 ల్కప్పతి యాలకించి ప్రియ
 మారఁగ దిగ్గన లేచి యయ్యెడన్
 గుప్పనఁ బాలు చేవునల
 గోవును దల్లినిబోలె గన్గొనె
 దెప్పర మైనయామృగప
 తిం గనఁడయ్యెఁ బురస్థలంబునన్.

ఉ. దానికి నబ్ర మందువను

ధాపతితో నపు డిట్లు వల్కు నా

ధేనువు వత్స నీదగుమ

దిం గలభక్తి పరీక్ష సేయఁగా

నే నిటు మాయ వన్నితి ము

సీంస్తుప్రభావముచే ననుక్ జముం

డైనను నొంపఁ జాలఁ డిఁక

సస్యశరారులఁ జెప్ప నేటికిన్.

64

తే. గురునియెడ భక్తి నాయందుఁ శ గుణ యింత

గలవె యహహ వేడుము పుత్రశ్రీకా వరంబు

నన్ను నొక పాఁడిపుట్టిగా శ నెన్న కన్న

ప్రీతిఁ బొందినఁ గోరుకోరికలఁ నిత్తు.

65

క. అనవుడుఁ గలకర్త యయిన

తనయుఁడు తనదేవి యగుసుతదక్షిణగర్భం

బునయందుఁ గలుగ వేఁడెన్

జనపాలుఁడు గేలు మోడ్చి శ సవినయఘణితిన్.

66

ఆ. అట్ల కలుగుఁ గాక శ యని తేఁడుకోరిన

వర మొసంగి యపుడు శ సురభితనయ

వత్తపుటిని నాదురపాలు పిదికి పుత్త్ర

క్రొలు మంచు నసనిరపాలు బంచె.

67

తే. దూడ ద్రావఁగ హోమవిరధులకుఁ గాఁగ

మివులునీపాలు గురుని సేలవును బొంది

క్రొలఁ దలఁచితిఁ దల్లి నే శ నేలుచున్న

సేలయండలియఁ జవరపాలు బోలె.

68

హుతవహ్నికిని వత్సరయుతనందినికి గురు
గురుపత్నులకు వలగొనుచు మ్రొక్కి
సన్నంగళక్రియాశసముదగ్రమహిమచే
దృక్పర్వ మైనయాశృతి వహించి

తే. ధర్మపత్నియుఁ దా ననుశ్ఛాత మగుచుఁ
జెవులపండువు గావించుశరవము గల్లు
రథముతోఁ బూర్ణనిజమనోరథముతోడఁ
బోలెఁ జనియె నయోధ్య కాశభూవరుండు.

72

మ. చిరకాలంబునకుం గనంబడుటచేఁ

జిత్తంబు లొత్సుకృమం
బారయం దాఁ బ్రజకై బడల్వడి నవా
భ్యుత్థానముం గొన్నయా
దొరరూపంబును దన్ని గై కొననిక
న్దోయిల్ల నింపార రే
దొరినుంబోలెను గ్రోలి రప్పు డతినం
తోషంబునక భూజనుల్.

73

మ. పురుహూతోఁ మనంపదాధ్యుఁ డగునా

భూమిశుం చుత్కేతుభా
స్వర వకాపేటఁ బురిజనస్తుతులు దై
వారం బ్రవేశించి య
య్యరిగాధీశుని తగదై యకాభుజముపై
నూనెక నుహేమంజలీ
భరిముం గ్రమ్మతి సర్వభూజనమనకి
రంకేజను ర్తండుఁ డై.

74

శే. అత్రిదృష్టాత మగుజోతి ర నమరస్మతియు
 నన్నినిష్ఠూతహర తేజ ర మమరనదియుఁ
 బూనుకై వడి దిక్పాలకానుభావ
 కలితగర్భంబుఁ బడప మాశగధి ధరించె.

75

క. ఈయది రఘూదయమున ద్వి
 తీయాశ్వాసము గ్రహింపు ర దీనిని సీతా
 నాయక భ క్తశ్రేయో
 దాయక మునివంద్య గిరిసుతావరనంద్యా.

76

శ్రీ

రామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

ర ఘూ ద య ము.

త్స తీ యా శా స ము.

—*—

దయాపూర్ణభావ దేరవాదిదేవ
 శినవినుతనామ శ్రీరామ ర చిత్తగింపు
 నీనవమిపూజకుం బుష్ప ర మైనయార
 ఘూదయమునందు నవల నిం ర పొందుకథను. 1

సీ. తడవులఁ బట్టి సంతతి లేక వగచును
 నోనాథుడెందమునోనికోర్కి
 యెపు డెప్పు డని కాన్పు ర నెదురు చూచుననుంగుఁ
 జెలులకన్నులకు వెరన్నెలలతేట
 పావనేత్వోకురారీడ్వంశంబు తీగ సాఁ
 గఁగఁ జేయుటకు నాదిరకారణంబు
 కడుభక్తి గోసేవ ర గావించుటంజేసి
 పొడమినసముదారరపుణ్యఫలము

తే. తనదువెం పంతెకంతకుఁ ర జెనుపు నొండ
 భూమహిళ యాచరించిననోముపంట
 యైనదౌహృదలక్షణం ర బూనె నపుడు
 ప్రతనుశుభగాత్రి మగధభూరీపాలపుత్రి.

చ. చెలు వగుమేను మిక్కిలిఁ గృ
 శించుటఁ జేసి కొలందిభూషణ
 మ్ములు ధరియించి లోధ్రనుమ
 ముఖబలె బాలినమోముతోడ నా
 లలన గడుక విరాజితె గొ
 లందిగఁ జుక్కలు మిన్నుమి న్కనం
 దెలతెలవేగుచోఁ బ్రతను
 దీధితి యశానెలతోడిరేబలెన్.

ఆ. కడువులోనికొడుకు శ షడమి ననుభవించు
 నట్టిచక్రవర్తి శ యగుటఁ జేసి
 మంటికుడుపునంద శ మన నుంచెఁ దొలుదొల్ల
 నన్యరసము లొల్ల శ కావధూటి.

తే. మంటితావుల నీనునశ్రమగువ మొగము
 మూరుకొని తనివ్రాఁ డయ్యె శ భూరమణుఁడు
 తొలకరిమొయిల్లచినుకులఁ శ దొప్పఁదోఁగు
 నడవిపడియను మూర్కొన్నరహస్తివ్రాలె.

తే. సిగ్గుచే నాకు నేకోర్కి శ సెప్ప దబల
 యేమి గోరెడుఁ గనుఁగొనుం శ డీ ర టంచు
 నాదృతిని సారెసారెకు శ నడుగుచుండు
 నారసాపతి తనదుదేరవేరిచెలుల.

క. వేవిల్లవలనివగపున
 నావెలుదుక గోరుకోర్కు శ లన్నియుఁ బొందెన్
 భూవరుఁడు చాప మెక్కిడఁ
 దే వలనువడనిది లేదు శ త్రిదినమునందున్.

తే. పడతి క్రమమున వేపిల్లరబాధ యుడిగి
కరము పుష్టి వహించునంగములతోడఁ
బండుటాకులు దుల్చి యానైని గ్రొత్త
చివురు దొడిగినయెలదీగరచెలుపు చాల్చె.

8

చ. దినము లతిక్రమించుకొలఁ

దిం గడు బల్పు వహించి నల్ల నా
మొనలఁ దనర్చునాభువన

మోహనశోభనగాత్రిచోక్కపుం
జనుఁగవ ధిక్కరించె విల

సన్నదపట్నవయుక్తకంబు వా
సనకయి మీఁద వ్రాలఁగ నె

సంగుచో కాటపుఁదమ్మ మొగ్గలన్.

9

సీ. అంతర్నిగూఢాగ్ని శ్రయగుశమీలత పూలె

నిధిగర్భ యగుసింధుశనేమిపూలె

సంతస్ఫులిలపూర శ్రయగుసఃస్వతి పూలె

భావగర్భిత యైనశవాక్కు పూలె

నభిలీనమార్తండ శ్రయగుపూర్వదిశ పూలె

మాక్తికోదర యైనశక్తి పూలె

శశికుక్షి యగుక్షీరజలధివీచిక పూలె

ర గర్భ యగుకావ్యరచన పూలె

తే. నాతతార్థసమేత యాననీతి పూలె

సభుఁనోదర యగునాదిశక్తి పూలెఁ

గకుబధీశాంశవినిష్టగర్భ యైన

యానుదక్షిణ గనుపట్టె శ్ర నధిపుమదికి.

10

చ. తన స్త్రీయురాలిమీఁద నెడఁ

దం గలప్రేమకు బాహుళ్య

గొనినదిగంతసంపదల

కుకా హృదయోన్నతికి నుతుండు గ

ల్లు ననెడుసంప్రమోదమున

కుం దగునట్లు యథాక్రమంబుగా

నొనరిచె నాయభిజ్ఞుఁడు స

ముజ్జ్వలపుంసవనాదికక్రియల్.

11

సీ. చతురంతవనుమతీరచక్రంబు నిర్వక్త

విక్రమంబున నేల శ వెలఁది దలఁచు

నకలలోకంబును శ సంతృప్తి బడయఁగా

సర్వస్వము నొసంగఁ శ జాన యెంచుఁ

గకుబధీశులచేతఁ శ గప్పముల్ గొని యర్థి

కామితంబులఁ దీర్చ శ లేమ నలచుఁ

గమనీయనిజకీర్తిగంగాలహరిచేతఁ

ద్రిభువనంబుల ముంపఁ శ దెఱవ గోరు

తే. దిగ్దయజితాఖిలక్షమాశీశముకుట

రత్న కాంతులు నిజపదాశ్రమమునఁ బొలయఁ

బెద్దగద్దయఁ గొలు వుండఁ శ బ్రీతి నించు

భామ గర్భార్భకమహానుభావకలన.

12

క. చూలా లగుజవరాలికిఁ

గాలక్షేపంబు జరపఁగ నొక్కొకచోఁ

గేలిభవనమున గోష్ఠి

లాలనుఁ డై ప్రొద్దు లయ్యిరలాపతి గడవున్.

13

చ. నరపతి యాత్మవాసభవ

నంబునకుం జనుదేర విస్ఫుర

ద్గురుతరగర్భభారిమున

గొబ్బున గద్దియ డిగ్గలేక తాఁ

గరములు మోడ్చుచో నలఁత

గైకొని సంభ్రమమోదముల్ తటి

త్తరళతరాక్షులం దెలుపు

తన్విని జూచి విభుండు రంజిలున్.

14

తే. తనువు దూఁగాడఁ ద న్నెదురొక్క నెఱువబల

కరముఁ గరమునఁ బట్టి యంశకమునఁ జేర్చి

నిండుచందురుఁ బోలునశన్నెలఁతమోముఁ

గాంచి యుప్పొంగు సంద్రంబురకరణి తేఁడు.

15

ఉ. డాతొడవై వసించినప

డంతిని వామకరంబునం గడుం

బ్రీతిఁ గవుంగిలించి చెలి

పేరెద నట్టిటు వడ్డహారము

క్రాంతరళంబు దిద్దుగతిఁ

దా వలకేలు పయంటఁ జొన్ని ల

జ్ఞాతర శేషణంబు లొల

యం దడవుం బతి నాతిగర్భమున్.

16

క. చేతోముద మొదవఁగ నిటు

భూతలవిభుఁ డప్పయోజరముఖగర్భంబుం

జేతం దడవుచును దనూ

జాతాంగస్పర్శనైకరసాఖ్యము నొందెన్.

17

మ. తెలినిగ్గుల్ వెదచల్లుచూపులకు నం
 తేవాను లై యెంతయుం
 బలుకంబాఱినచెక్కుటద్దములపైఁ
 బాండుప్రభాంకూరముల్
 వొలయం జేయుచు ముద్దుగుల్కుచిఱున
 వ్యూల్ సూడఁగా సారెకున్
 మెలఁతన్ మేలములన్ నగించు నలభూ
 మీపాలకుం డాదటన్.

18

సీ. మునిమాపుతఱి వినూతనశోభ నలరారు
 నజసూతిమునిసంకుశలాశ్రమంబు
 గాఢసమాధిమైఁ శ్ర గన్నదోయి మొగిడ్చి
 యనపత్యతాహేతు శ్ర వరయుగురుని
 నగరాజుతలనుండి శ్ర దిగఁబాటుచదలేటి
 కిరుగెలంకులఁ బెచ్చుశ్రవెరుఁగువనుల
 నందినిపై వ్రాలి శ్ర కుందారుతనుఁ జూచి
 సెలవివాఱఁగ నవ్వ్రశింహరాజు

తే. మున్ను దారు గన్గొన్నయారచె న్నొకింత
 యైనఁ దప్పక తలఁపించునట్లు వ్రాసి
 చిత్రపటముల దేవేరిచేతి కిచ్చి
 యబల యిది యేమి చెప్పికో శ్ర మ్మను విభుండు.

19

తే. ఇట్లు తనదేవి కుల్లాస శ్ర మెనక మెనఁగ
 నహరహము తేఁడు నుఖిగోష్ఠి శ్ర నంతిపురిని
 బ్రొద్దు జరపఁ బ్రొద్దులు సొచ్చె శ్ర భూవుఁ డలర
 మాగధికి నంతఁ బదియవశమాసమందు.

20

క. ప్రసమౌన్ముఖి యై తగుతన
బీసరుహముఖి నవనినేత ర ప్రీతిం జూచెన్
రసతుందిలజలదావృతి
లసిత యయి తనర్చుగగనశ్రలక్ష్మింబోలెన్.

21

ఉ. ఐదుగ్రహంబు లుచ్చగము
లై రవిఁ జేరఁగఁబోక యున్ని భా
గ్యోదయసంపదం దెలుపు
చున్నసమున్నతలగ్నమందు నా
వైడలిమిన్న లేఁగొమరుఁ
బట్టిని గాంచె ద్రిసాధనై కసం
పాదితశక్తి యుల్లసద
పారమహర్థము నీనుకై వడిన్.

22

చ. దిశ లమలంబు లయ్యె వలి
తెమ్మె లిమ్ముల నల్లనల్ల వీ
చె శిఖి ప్రదక్షిణార్చి యయి
చేకొనె నాహుతి నిట్లు సర్వముం
గుశలముఁ దెల్పుచున్ జనుల
కుం బ్రమదావహ మయ్యె నడ్డతా
దృశులసముద్భవంబు జగ
తీవితతాభ్యుదయార్థ మాఁ గదా.

23

ఆ. పురుటియింటిపానురపున నున్నరాపట్టి
యొడలికాంతు లొలయ ర నడికిరేయి
దీపకళిక లెల్ల ర దీప్తులఁ బెడఁబాసి
చిత్తవిలిఖితములఁచెలుపు దాల్చె.

24

చ. వడిఁ బఱలెంచి కోర్కె దయ

వాఱ నుధాతులితాక్షరంబుగఁ

గొడు కుదయించె నంచుఁ దన

కుఁ వినిపించుప్రియావయస్య కా

యొడయఁడు ప్రీతిమై నొసఁగ

కుండినవస్తులు మూఁడుమాత్రమే

యుడువతితుల్యకాంతి యయి

యొప్పెడుభత్రము రెండుచామరల్.

25

చ. అనిలము లేనిచోటఁ గగ

లాడక యుండినతిమ్మిపూలచె

న్నన నతినిశ్చలం బగుక

మంగవతో నుతుమోముఁ గ్రోలునా

యనఘనసమ్మదమ్మ హృద

యమ్మనఁ బట్టక వైకిఁ బొంగె సో

ముని గనినంతనే పయికిఁ

బొంగెడుసంద్రమువెల్లిపోలికిన్.

26

తే. ఆశ్రమమునమండి వసిష్ఠుఁ శ డరుగుడెంచి

జాతకర్తము నెరవ భూశనేతపట్టి

యాకరంబున నుద్యవం శ బంధ తగిన

సానఁ దేజినమణివ్రూలె శ జాల వెలిగె.

27

క. మంగళతూర్యరవంబు లె

సంగెఁ వారాంగనాలసన్నాట్యకళా

సంగతము లగుచు నృపభవ

నాంగణమునఁ గాక నింగిరయందుం గూడన్.

28

శే. కొడు కొదవె నన్నప్రీతిచే శ నిడుచుటకును
బద్ధుఁ డొకఁడును లేడయ్యె శ బార్ధిపునకుఁ
దన్నుఁ దాన పితౄణబంధమ్మువలన
నాసుపుత్తుఁడు విడుదల శ చేసికొనియె.

29

క. లఘుగతిని శ్రుతాంతంబు రి
పుఘటాంతము నొంద నేర్పుఁబో వీఁ డని తా
లఘిభాత్వర్థము నారసి
రఘు వని కొడుకునకుఁ బేరు శ రా జపు డిడియెన్.

30

చ. అసమమహామహీతలన

మగ్రరమావిభవాభిరాముఁ డై
యెనఁగెడుతండ్రిపూన్కి రఘు
నెంతయుఁ బెంచె శుభాంగకమ్ములకా
వసుపరిపూర్ణుఁ డై నయల
వారిజమిత్రమయూఖమంజరీ
ప్రసరముచే నొడల్ వెనుచు
బాలశశాంకునియొప్పు చొప్పడన్.

31

చ. ఉమయు మహేశుఁడుకా శరన

ముద్భవుఁ గాంచి శచీపురందరుల్
కొమరు జయంతుఁ గాంచియు న
కుంతితమోదము నెట్లు గాతు రా
క్రమమునఁ దత్సమాను లనఁ
గాఁ దగునాసతియుకా విభుండు త
త్సముఁ డగుపుత్తుఁ గన్గొసి ము
దమ్మునఁ బొంగుచునుండి రెప్పుడున్.

32

ఉ. జక్కవదోయి కెట్లటుల

స్వాంతనిబంధన మై కరంబు పెం
పెక్కినయట్టివారియిత

రేతరసంశ్రయ మైనప్రేమ యా
యొక్కనుతుండు పంచికొని

యున్నను దగ్గక తొంటికంటె దా
మిక్కుట మయ్యె నాత్మజన

మీక్షణలాలనసాలనమ్ములన్.

సీ. తాత యవ్వ యటంచు శ దాదిమున్నలుకున

ప్పలుకు దప్పక పట్టిరపట్టి పలుకు

దాదిప్రే లూతగాఁ శ దప్పుటడుగు లిడు

చల్లనల్లన పజ్జ శ కరుగుదెంచు

నప్ప యెవ్వరు చెప్ప శ మనఁ గ్రన్నన తదాన

నంబుఁ గన్గొని లేతరసవ్వు నవ్వు

నయ్య కిట్టులు మ్రొక్కు శ మని చూపఁ దనచిన్ని

కేలునమ్ములు మోడ్చి శ వ్రాలి మ్రొక్కుఁ

తే. గలువతేకులఁ బురుడించుకన్నుదోయి

సాలబుగ్గలు పలుమొగ్గరచాలు వెడఁద

నుదురు నెఱిముంగురులు ముద్దు శ గదురఁ జేయ

నిట్లు బాలుఁడు తనతండ్రి శ నెలమిఁ దేల్పు.

|| ఆనుతుఁ గ్రుచ్చి యెత్తి తన

యంకముఁ జేర్చి శరీరయోగజం

భౌసుఖసంపదన్ సలలి

తామృతధారలఁ దొప్పదోఁగిన

ఔ సముపాంతముల్ మొగిడి

యక్షులు చొక్క నెఱింగె నానృపా

గ్రేసరుఁ డవు పెద్దవడి

కిం దనయాంగకసంగసౌఖ్యమున్.

35

తే. భూపతి గుణాగ్రవర్తి స్వరమూర్తిభేద

మయిననుతుచేఁ గులము నిల్పు ర నని తలంచె

విధి గుణాగ్రవర్తి స్వరమూర్తిభేద మగుర

మేళించే సృష్టి నిల్పు నం ర చెంచునట్లు.

36

సీ. చాలకర్తము దీఱఁ ర జలకాకపక్షులౌ

తనయాడుమంత్రిపుర త్రకులఁ గూడి

లిపిసంగ్రహణముచే ర లీల వాఙ్మయ మేటి

మొగమున మున్నీటిఁగబోలెఁ జొచ్చి

నిగమోక్తముగ నుపకనీతుఁ డై విబుధులౌ

సద్గురువులశిక్షఁ ర జదువు గఱచి

పాత్రోపహితశిక్ష ర ఫలియించు ననుటకుఁ

దననేరిమిన నిదశ్శనము చేసి

తే. యమలమతి యారఘువు ధీగుణములచేత

నాల్గుసంద్రమ్ములం బోలునాల్గుకళలఁ

గ్రమమునఁ దరించెఁ బవనాతిగమ్ములైన

గుఱ్ఱములచేతఁ దరణి దిశక్కులనుబోలె.

37

తే. ఆరఘువు పూతరుచుచర్మధారి యగుచుఁ

దండ్రీవలననె యస్త్రవిద్యను గ్రహించె

నతనితండ్రి రాజత్వంబునంద కాక

యద్వితీయుఁడు విలువిద్యయందుఁ గూడ.

38

తే. గోపతిత్వ మొందుచునున్న కోడెపూలెఁ
గుంజరేంద్రత గొను నేన్నగున్న పూలె
వరుస బాల్యము డింది జశవ్వనము నొంది
రఘువు గాంభీర్యచారుగాత్రమును బెనిచె.

సీ. ఆజానుపరిలంబి శ యై మలంచినయుగ
యుగముఁ బోలెడు బాహుశయుగముతోడఁ
దళకువజ్రాలపోశగుల నంటికొనుచు మాం
సలము లై యొప్పనంశములతోడ
నీ టైనపసిడికరవాటంబునకు సదృ
శం బైనవిపులవశ్రుంబుతోడఁ
బొడవు పొట్టియుఁ గాక శ కడు బల్బుమై బంధు
రం బైనఘనకంధరంబుతోడ

తే. నురుకటితటికిని వెల్పురటురమునకును
గడు మురువు నించుసింగంపురనడుముతోడ
మించి మేనివెంపునఁ దండ్రి శ మించియును ప
నీతిసాంపున రఘువు కొంఠడికిగఁ దోచె.

ఉ. ఆనిజపుత్తు నుల్లసిత
యశావనసంపదఁ జూచి తండ్రి యా
సూనున కీడు జో డయిన
సుందరి నారసి తెచ్చి వెండ్లి గో
దానవిధానపూర్వముగఁ
దా నొనరించె మహీహిరణ్యగో
దానవిధానతృప్తవసు
ధాదివిజన్తుతు లుల్లసిల్లగన్.

తే. నృపతి పిదపఁ దాఁ జరము ధరరించినట్టి
 బహుళభూభారమును జల్కఁగఁబఱప నెంచి
 యీతఁడు నిసర్గవిద్యావిరసీతుఁ డనుచు
 రఘువునకుఁ బ్రాజ్య మగుయావరరాజ్య మిచ్చె. 42

చ. ధరణీపుఁ డన్పృథానపుఁబ
 దంబుదరిక్ యునరాజసంజ్ఞచేఁ
 గర మలరారుతత్పదమఁ
 గ్రక్కునఁ బొందె నిజాంశసంగతిఁ
 సిరి గుణవాసనానిరతి
 చేఁ దనముఖ్యనివాస మైనయా
 సరసిజమందునుండి విక
 సత్కుముదంబును బొందుకై వడిన్. 43

ఉ. సారథి యైనయాపవను
 సంగతి రాజులునగ్నిచాడ్పునఁ
 శారదకాలసంగతి నె
 సంగుపలింగుఁడువ్రాలె నుల్లస
 ద్భారికటప్రభేదమునఁ
 బొల్చుకరీంద్రముమాడ్కి తేఁ దురు
 శ్రీరమణీయుఁ డౌకొడుకు
 చేఁ గడు దుస్సహుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 44

చ. అరిష్టతనోగ్రశౌర్యసము
 దగ్గుని రాజసుతాన్వితుఁ ధను
 ర్ధరు నిజపుత్రకుఁ మఖతు
 రంగమరక్షకుఁ బంచిపంచి యం

దురుతరవిఘ్నముల్ పొరయ

కుండ శతక్రతుతుల్యుఁ డై నయా

దొర యొనరించె శాస్త్రగతిఁ

దొంబదితోమ్మిదియధ్వరంబులన్ .

ఉ. పిమ్మట యజ్ఞ యైనప్పటి

వీపతి నూటవయశ్వమేధముం

గ్రమ్మఱఁ జేయ వీడినతు

రంగమరాజ మనర్గశప్రచా

రమ్ములఁ ద్రిమ్మరం బ్రబల

రక్షిసమక్షమానంద యాతురం

గమ్మును దొంగిలించె బల

ఘనైరుఁ డప్పు డదృశ్యరూపుఁ డై .

ఉ. కట్టెదురకొ మఖింపుఁదుర

గం బిటు లొక్కట మాయ మైన నె

ట్టె ట్టని యబ్ర మంది వగ

నేమియుఁ దోచక తద్వరూఢినీ

ధట్టము లట్టె నిల్చునెడఁ

దత్తణమే విదితప్రభావ యై

నట్టివసిష్ఠధేను వపు

డచ్చటికిం జనుదెంచె నిచ్చమై .

ఉ. నందినిఁ గాంచి మ్రొక్కి బుధ

నందితభవ్యచరిత్రుఁ డావిరా

ణందనుఁ డప్పు డాత్మనయ

నమ్ములఁ బావన మాతదంగని

వ్యంధజలమ్మునం గడిగి

నంత నతీంద్రియవస్తుదర్శనం

బందును గూడఁ దా వలఁతి

యయ్యోఁ దదీయమహత్త్వసంపదన్.

48

ఉ. చండకరాన్వయాంబునిధి

చంద్రునకుం గనుపట్టె నత్తటిక

దుండగ మూని చేపడక

త్రుళ్లుమఖాశ్వము బిట్టదల్చి సూ

తుండు రథంపుఁబగ్గముల

తో బిగఁగట్టఁగఁ గొంచుఁ బోవునా

కొండలచెట్టుపల్ దునియఁ

గొట్టినదిట్టఁడు తూర్పుదిక్కునన్.

49

సీ. అలరారునెత్తమ్మికొలనిసొంపు విహించు

ననిమేషము లగువేగనులకతన

మప్పరవీదిఁ గ్రేర ఘట్టికి పాటుచుఁ బచ్చ

వన్నెఁ జెన్నగువారువములకతనఁ

గేల నూఱుచులరడాలు పిక్కటిలంగఁ

గ్రాలునట్టికడిందిరవాలుకతన

దివ్యలోకాధీశతేజోగరిమ మ్మిఱఁ

బూర్వాభిముఖుఁ డయి ర పోవుకతన

తే. నీతఁడు పురందరుం డని ర యెద నెఱింగి

రఘువు చద లంటునతిగభీరస్వరమున

బలిమి వెనుకకు మరలించుకవాడువ్రాలె

నిట్లు వాక్రుచ్చె నాసురాధీశుతోడ.

50

మ. అమరాధీశ మఖాశభోజనులలో
 నాద్యుండ వీవే కదా
 యమలాత్మం డగునాదుతండ్రి మఖశీ
 త్మోసక్తి గావించుకా
 ర్యము విఘ్నోపహతంబు సేయుటకుఁ గ
 ట్టా యెట్టు లీకొంటివ్రా
 యమరాతాతులు సేయుకృత్యములు గా
 వా యజ్ఞవిధ్వంసముల్.

51

ఉ. ఈత్రిజగంబు ధర్మగతి
 నేలెడునీవ కదా మఖక్రియా
 శత్రుల దివ్యదృష్టిని వె
 సం గని దండన సేయఁగావలెక
 వృత్రహ యిట్టిసీవ సుచ
 రిత్తులు పూనెడుయజ్ఞసత్కిర్యయల్
 ధాత్రి నడంతువేని యింక
 ధర్మవిధుల్ నశియించునే కదా.

52

ఉ. కావున నధ్వరాంగ మయి
 క్రా లెడునీతురగోత్తమంబు స
 ద్భావముతోడ ధర్మపర
 తక విడనాడుట నీకుఁ బాడి యకాఁ
 బావనపద్ధతిం బుడమి
 వారికిఁ జూపెడుమిమ్ముభోటిస
 దైవత శేఖరుల్ చెడువ
 ధమ్మును ప్రొక్కఁగ నియ్యకొందురే.

53

ఆ. అని ప్రగల్భముగ నరవాంబుదధ్వానగం
భీరఫణితి నక్కురమారుఁ డనిన
నాలకించి యబ్ర ॥ మంది తేరు మరల్చి
బలవిరోధి యిట్లు ॥ బదులు వలికె.

54

ఉ. నీయనినట్టి దంతయును

నిక్కమ యారసి చూడ నైనను
దాయలనుండి కానవల

దా తమకీర్తి యశోధనుల్ మఖో
పాయముచే జగద్విదితి

భవ్యమదీయయశంబు మాప నీ
నాయన పూనినాఁడు నృప

నందన నే నిది పూను టొప్పడే.

55

క. పురుషోత్తముఁ డనుశబ్దము

హరికి మహేశ్వరపదంబు ॥ హరునకునుబలె
ధరణి ననన్యాశ్రయ మయి
సరపతిసుత శతమఖాఖ్య ॥ నాకే చెల్లున్.

56

ఆ. కాన నీదుతండ్రిక్రతువాజిఁ గపిలుని

రీతి నేన యపహరించినాఁడ

జతన మిందు నీకుఁ ॥ జాలు నింకఁ గుమార
సగరసుతులత్రోవఁ ॥ జనక పొమ్ము.

57

చ. అనవుడు బిట్టు నన్ని యభ

యస్థిరమాననుఁ డాదిలీవనం

దనుఁడు సముద్ధతిన్ మగుడ

దైవతనాయకు నిట్లు పల్కుఁ గై

కొనుము నురేంద్ర శస్త్రమను

గొబ్బున నీమది నిట్టినిశ్చయం

బెనసెనయేని యీరఘుజ

యింపక నీవు కృతార్థుఁ డౌదువే.

58

శా. ఆలేఖర్ష భుతోడ నిట్లు తనవ

క్రాబంబు వై కెత్తి వీ

రాలాపంబులు ఎల్కి ముల్కిని ధను

ర్జ్యావల్లి సంధింపఁగా

నాలీధాన్యమిప శేషశోభి యగునై

జాంగ్రకన్వంబుచే

శూలిం బోలి యెచ్చి నిల్చె మహిభృ

త్సానుం డహీనోద్ధశిన్.

59

ఆ. అవుడు రఘువుఁబుకుటలుగులు డెందమ్ము

నాటి నొంప నమరనాథుఁ డెలిగి

మబ్బులకు ముహూర్తరేమాత్రణా యన మైన

కడిదివింట నమ్ము శ దొడిగి యేసె.

60

క. దానవరక్తోచిత మగు

నానారస మారఘువుబృహద్వక్షమునకా

నో నాటి చవి యెఱుంగని

మానిసిక కంబు వేడ్క మైబలఁ గ్రోలెన్.

61

సీ. ముల్లోకములకును శ మూఁడునాపద లెల్లఁ

బాపి కాపాడఁ బోల్కొడ్డదాని

బలజంభపాకాదిబహుదైత్యసంహర

కారణం బయి వన్నె శ గన్నదాని

నై రావతమతంగరజాస్థానంబునఁ
 గఱకు తావ్రేళ్లచేఁ శ్రీ గ్రామదానిఁ
 బాలోమిచెక్కిళ్లపత్రభంగములచేఁ
 జప్పితంబయి యుల్లరసిల్లుదానిఁ
 తే. గ్రతుభుగీశ్వరుభుజమును శ్రీ గాఁడ నేసె
 నాత్తనామాంకితం బొక్కరయంబకంబు
 హరిశరాహతి నొచ్చి కర్రట్టులుక గదిరి
 స్కందవిక్రముఁ డారాజనందనుండు.

62

ఉ. అంతటఁ బోక వెండియు నృ
 సాత్తజుఁ డొండుశరమునకా మరు
 త్వంతుమహాశనిధ్వజము
 ధారుణిఁ ద్రైల్లంగఁ ద్రుంచివైచె లో
 నెంతయు వజ్ర మండీపడి
 యెకా నృపసూనునిమీఁద స్వారమా
 కాంతను బల్కి బట్టి కచ
 ఖండనముం బొనరించి నట్లుగన్.

63

క. గగనమున సురగణము సై
 న్యగణము భువి నిలీచి చూడ శ్రీ నయ్యిరువురకు
 దిగు మొగములు నెగు మొగములు
 నగునలుగులఁ దుములయుద్ధ శ్రీ మయ్యెం బిదపర్.

64

ఆ. తెంపు లేక పఱపురంపవానల సైఁవ
 రాని తేజ మూనురరాక్షసుల
 నడఁపఁ జాలఁడయ్యె శ్రీ హరి స్వతశ్చ్యుత మైన
 యనల మార్పలేవిర్రుసమువ్రాలె.

65

ఆ. మధ్యమాసజలధిఃమాడ్కిని హరిచంద
నాంకితప్రకోష్ఠమందు మ్రోయు
నల్లెత్రాడు ద్రుంచె నీ నపు డద్ధచంద్రబా
ణమున నానుదక్షిణానుతుండు.

66

ఉ. ఖండితకార్కుకజ్యౌః డయి
గ్రక్కున నవ్విలు పాఱవైచి యు
ద్గండతరప్రతాపసము
దగ్గుని నప్పగవానిఁ ద్రుంపఁగాఁ
గొండలచెట్టుపల్ నఱకు
ఘోరపుఁగైదుపు గేలఁ బూని యా
ఖండలుఁ డెత్తి వైచె నతి
గాఢతరా గ్రహమత్సరోద్ధతిన్.

67

శా. ఆదంభోళి యెడందఁ దాఁకి వివశుం
డై నేలపై వ్రాలె నా
యాదోనాథగభీరధీరమతి సై
న్యాశుప్రపాతంబుతో
బాదం దా నొకమాత్రలోఁ దొలఁగి పో
వం ద్రోచి లేచెం గరం
బాదక మాని చెలంగునేనలమహా
హర్షప్రణాదంబుతోన్.

68

ఉ. తాత్రసమగ్రతేజముప
సం బవిన్దేటు తృణీకరించి శ
స్త్రతుటితాంగబంధ మగు
శాత్రవమందును నిల్చి యున్నరా

ఋత్తునివీర్యలక్ష్మికిఁ గ

దుం బరితోషము నొందె వజ్రయుక్
శత్తులకేనియుక్ సుగుణ

సంపద మె చ్చొదవించునే కదా.

69

ఉ. అప్పుడు వాసవుండు శ్రీయ

మారఁగ నారఘుఁ జూచి పల్కు నో

యప్ప మహాద్రులం దునుము

నల్లును బల్లిని నడ్డు లేనినా

యిప్పవి నీవు దప్ప నొరుఁ

డెన్నెడు నోర్వఁగలేడు మెచ్చితిం

దప్పక యీతురంగమము

దక్కఁగ వేడు వరంబు నావుడున్.

70

తే. జాళువాపింజమెఱుఁగులరవేళు లలర

నిషుధిలోనుండి కొంత పై శ కెత్తినట్టి

శరము నుపసంహరించి భూవగనుతుండు

బదులు వల్కె ని ట్లని ప్రియంబువదుని హరిని.

71

తే. ప్రభువ గుఱ్ఱంబు విడువంగరరానిదేని

సతతమఖదీక్షితుఁ డగుమశ్జనకునకును

నిది యథావిధి పరిపూర్తి శ నెనసెనేని

యేఫలం బబ్బు నాఫలం శ బెల్ల నిమ్ము.

72

తే. అష్టమూర్త్యంశ మగుట దురరాసదుఁ డయి

యింట నున్నట్టి నాతండ్రి శ యీతెఱుంగు

నీదువార్తాహరునిచేతనె యెఱుంగు

నల్లు చేయింపుమయ్య లోకకాధినాథ.

73

క. అనవుడు నట్టుల కాని

మ్మని రఘునకు వర మొసంగి శ్రీ యరిగెన్ హరి దా
ననతిముదితమానసుఁ డై

జనపతికొలుపునకు మరలి శ్రీ చనియెన్ రఘువున్. 74

ఆ. శక్రదూతచే రిశాసతి మునుమున్న

నకల మెఱిగి హర్షభరితఁడేసి

వణకుపాణిచేత శ్రీ వజ్రస్థూలఁ మహా

పుత్రునొడలు దడవి శ్రీ బుద్ధిఁగంచె. 75

క. ఈగతిఁ దొంబదితోమ్మిది

యాగమ్ములు చేసి నమ్మహారా జాయు

ర్యోగవిరతి దివి కెక్కెగ

బాగుగ నమకట్టుమెట్లరేపం క్తియపాలెన్. 76

మ. శతకోటిప్రహతిక సహించి నుభువుక

సంతుష్టునిం జేసి తా

శతయాగమ్ములు చేసినట్టిఫలమున్

సానుశ్చయ మొప్పారఁగాఁ

నిత కిప్పించె మహాత్ముఁ డీతఁ డనుచుం

బృధ్వీజనం బెన్న ను

న్నతుఁ డౌపుత్తునిఁ గూడి యుండఁ బతి యా

నందాభి నోలాడుచున్. 77

క. ఈయది రఘూదయమునఁ దృ

తీయాశ్వాసము గ్రహింపు శ్రీ దీనిని గరుణా

తోయనిధాన త్రయీశిఖ

రాయతన యచింత్యరూప శ్రీ హతనతపాపా. 78

శ్రీ

రామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

ర ఘూ ద య ము.

చ తు ర్థా శ్వా స ము.

—*—

క రాంభోజనేత్ర సీతాశత్ర
చిత్తశాధామ రఘురామ శ చిత్తగింపు
నీనవమిపూజకుం బుష్ప శ మైనయార
ఘూదయమునందు నవల నిం శ పొందుకథను. 1

చ. పుడమి నిరీతివైరిగ న

ముత్త్రుటసంపదలక భజింపఁగాఁ

గొడుకును గోడలుం గలసి

కూరిమి భక్తియు నుల్లసిల్ల నె

ప్పడుఁ దముఁ గొల్పుచుండఁ బరి

పూర్ణమహత్తరభోగతృప్తిమై

నెడఁద విరాగసంపద వ

హించె దిలీపుడు దాను దేవియున్.

2

సీ. అంతకంతకుఁ గాంక్ష శ లడరించునింద్రియా

ర్థములఁ దోచెడుననిత్యతః దలంచి

రవివంశ్యులకుఁ గులనృతముగాఁ జెల్లుని

రత్నలవృద్ధరాజభర్తృబు దలంచి
యఖిలావసీమండలాలననక్షమము తొ

గొనములఁ దనరాహకొడుకుఁ దలంచి

ప్రాయంబు గడు మీఱి ర పసిమార్గగతిఁ జూచి

కొనఁ దగియున్నట్టిరతినుఁ దలంచి

తే. క్షితికిఁ గొమరుని బట్టాభిరక్షిక్తుఁ జేసి

యఖిలసామ్రాజ్య మాతని ర సప్పగించి

దేవియును దాను నానందమునూర్చు

డడవి మునివృత్తిఁ గాలగిబుఁ ర గడప నెంచె.

3

తే. ఇట్లు కృతనిశ్చయుఁ డయి ర శృపవగుండు

కులగురునియనుమతిని జేకొని యమాత్య

నరులతోఁ జెప్పి యొకనాఁడు ర పెరిను మీఱఁ

దనయు రానించి యేకాంతమున నుచించె.

4

శా. అన్నా నే నిటఁ జేయఁగా నలయున్మ

త్యంబుల్ దగం దేసివి

నిన్నున్ వంశధురీణునిం బడియఁ గం

టిన్ సారభేయ్యాస్మిన్

జన్మంబుల్ శత మాచరించి భవ

త్సాహాయ్యనంపత్తిచ

నన్నింటం జరితాద్ధుఁడైతి నీ నీ

లా నాకు నిం దుండంగన్.

5

మ. కలకాలంబును రాజ్యభోగములఁ జ

క్కం బొందుచుండంగ రా

జలకుం గాదు ప్రజావనంబునకు ద
 త్సుం డై నపుత్తుండు దాఁ
 గలుగం దోడన వానివైఁ బుడమివ్రే
 కం బుంచి యారణ్యసీ
 మలయందున్ మునివృత్తి నుంట నృపధ
 ర్తం బింతయుం బుత్త కా.

6

ఆ. కాన నాకు నిపుడు శ్రీ కాన వానప్రస్థ
 పృత్తి నుంట యచిత్రనృత్తి సూవె
 వంత యేల కొఱ రశవం తైన లేదుగా
 నీకు మదిఁ గలంగరసీకు కుఱ్ఱి.

7

మ. ఇనవంశ్యుల్ సనుశ్రోవఁ బోవలయుఁ గా
 కెన్నాల్లు నీయున్నతిం
 గనుచున్ నెమ్మది నిందు నున్నఁ గడు మే
 ల్గాదే కటా పుత్త నీ
 కనులన్ నింపకు నీరు నీరుచిరవ
 క్త్రం బీగతిం జిన్నవ్రా
 యిన నేఁ బాడఁగఁ జాల నింతకును నీ
 కీచింత యిం తేటికిన్.

8

సీ. భయభక్తిసంయుక్తి శ్రీ బహురత్నసూతి యై
 జలధిమేఖల నిన్నుఁ శ్రీ గొలుచుచుండు
 గణనీయరూపసర్వధుర్య భార్య ని
 న్నానందజలధి నోరలాఱ్ఱుచుండుఁ
 బటుదైవమానుషాశ్రపదలఁ బాపి వసిష్ఠుఁ
 డనిశంబు నీసేమ శ్రీ మరయుచుండు

నన్తదస్వయసి ర్త శ యగపవిత్ర స్తనుడు దా
బై నుండి నిన్ను గానాడుచును.

తే. నాకు నిన్నిచ్చి యన్తదస్వయసుని లిలిపి
నట్టివందెని నీకుఁ దో శ డగుచునుండు
నీ పతులనీతివిద్యావిశేషబుద్ధి
వేను నీ కుండి పయన శ దేమి తెలుసు.

9

చ. భవజలరాశి దాటుటకుఁ

బంకజనాభునిసేన నావ యూ
భువి నినుబోటిసర్వగుణ
పూర్ణునిఁ బుష్టునిఁ గన్నతండ్రికి
ట్టివయసునకొ ముకుందునిఁ గ
డిందిగఁ గొల్చి తరించుపెంపు గ
ల్లవలదె దీనికికొ ముదము

గాంచక కొందల మందఁ బాడియే.

10

సీ. హరినామకీర్తనం శ బాచరించెడుబల్కిఁ
బాసి నాలుక దడంబడక యుండ
శౌరిపూజలు సల్పఁ శ జాలుశక్తిఁ దొఱంగి
కరములు కంచుంబు శ మోరయ కుండ
నబ్బాక్షుసత్కథ శ లాలకించెడుభాగ్య
మెడలి వీనులు చెవురడ్పడక యుండి
శ్రీనాథపదయుగరథ్యానంబునకుఁ గాక
చిత్తంబు చింతలు శ జివుక కుండ

తే. భూరిశుభదాభిధేయు సత్కృజనీయు
ననఘచారిత్రరమ్య ధ్యానైకగమ్య

విష్ణుఁ బ్రభవిష్ణు సంసారతృష్ణ విశిచి
కొలువ కున్న విముక్తి గల్గెనె కుమార.

11

క. వార్ధక మొదవకయ భవము
సార్ధకముగఁ జేత వలయు శ హరిపదసేవా
త్యర్థం డయి యంతిమపురు
షార్థం బర్థించునట్టియమలాత్మనకున్.

12

ఉ. ఎంతవివేకవంతులకు

నేనియు సంగతి యంతరంగవి
భ్రాంతి ఘటింప కుండదు దు
రంతనిశాంతనితాంతవాస మ
త్యంతవిరోధి యాగికక
శాభ్యసనంబున కిం తెఱిగియే
శాంతికి మూల మాట నన
సంస్థితి మే లని యూఁది రాదిముల్.

13

ఉ. కావున నాకు నిప్పు చనఁ

గాఁ దగు నీకును నియ్యకోఁ దగున్
భూవినుతంబుగాఁ బ్రజలఁ
బ్రోచుచు సర్వసుఖమ్ము లొంది య
జ్ఞావళి వేల్పులం దనిపి
యాత్మ భవార్పితభూభరుండు వై
యీవును మావలెక వనికి
నేఁగెడువాఁడవకా కుమారకా.

14

చ. అని సుతు నూఱడం బలికి

యప్పతి యాతనియియ్యకోలు గై

కొని కులవృద్ధమంత్రేగురు
 కోవిదరాజసమక్షమందు నా
 తనుజనకుఁ నమస్తవసు
 ధాతలరాజ్యమహాభిషేకముం
 బొనరిచి యిచ్చె మాక్తికన
 ముజ్జ్వలదేశసితాతపత్రమున్.

15

ఆ. ఇట్లు రఘువునకు మహారాజ్యపట్టాభి
 షేక మాచరించి ౩ లోని మెన్న
 దేవితో మహాత్రాసాని కేగె ని
 ర్లేపుఁ డై నయాదితీపుఁ డపుడు.

16

మ. గురుదత్తం బగురాజ్యముఁ రఘువు గై
 కొంచుం గడుఁ భాసితె
 హరిదశ్వద్యుతి మాపు చూని జ్వలితుం
 డౌపావకుండుఁబలె
 ధర దీనిఁ వినురాజకోటియెడఁ
 దొల్త రాజుచున్నట్టిభీ
 కరసంతాపమహాగ్ని ప్రజ్వరిలె నాఁ
 గాఁ బేర్చె నొక్కుమ్మడిన్.

17

శీ. ఇంద్రధ్వజముఁ బోలె ౩ నృపునవాభ్యుదయు నా
 రసి సంతసిలిరి సప్రజలు ప్రజలు
 పితృసమాగతసింహాశీతితో నొకటఁ దా
 నరిమండలము నాతఁ ౩ డాక్రమించెఁ
 గమల ఛాయామండలమునఁ దోచెడుతమ్మి
 గొడు గూని కనరాక ౩ కొలిచె నతనిఁ

దగినవేళల వందీరతతులభారతి దోచి

యంచితస్తుతులఁ బూజించె నతని

తే. మనువు మొదలు గాఁగ న మాన్య తొరాజేంద్రు
లనుభవించి విడిచినట్టి నయ్యు
నతనియందుఁ దా ననన్యపూర్వయహాలె
నపుడు సనునర క్త న యయ్యె వనుధ.

8.

సీ. చలియు వేడియుఁ గానిరమలయానిలము పైలె

దగుదండమునఁ బ్రజం న దనియజేసె

మావిభూవును యందు న మఱపించుచందానఁ

దాఁ గడున్ మఱపించె న దనదుగురుని

నదనన్నయము నీతిరవిదులచే నెఱిగి యం

దాదిపక్షమునె తా న ననుసరించె

బంచభూతగుణాళి న బెంచి తా గ్రొత్త మై

యఖిలంబుఁ గ్రొత్త న మైనట్లు చేసె

తే. జనుల కానంద మిడుటచే న జంద్రుపేరు

తాపమును గొల్పుటంజేసి న తపనుపేరు

సార్థ మైనట్లు ప్రకృతిరంజనముచేతఁ

దనదురాజాఖ్య నతఁడు సార్థకముఁ జేసె.

19

క. ఆకర్ణాంతవిశాలము

తొన్నులు గలవు గాని న యానరపతి యా

లోకించు నెపుడు సూక్ష్మము

శౌకర్జంబులను దెలుపునాగమద్భుషిన్.

20

తే. శత్రుశమనంబుచేత స్వస్థత వహించి

యిట్లు రఘురాజు గాజ్యంబు న నేలుచుండ

నతినిఁ బ్రాప్తిం చె నట శరత్కృతుమతల్లి
కమఃయుత యై మతోని రాజ్యశ్రమయపోలె.

21

చ. కురిసి కడున్ లఘుస్థితి మొ
గుల్లెడ వ్రాఁగిడు దుస్సహంబు లై
తరణిన్ తాపమున్ రఘున్
తాపము నొక్కటఁ బేర్చె చక్కలన్
హరి విడనాడి నార్పి కశ
గాసన మెక్కిడె కైత్రకార్ముకం
బు రఘువు విండు లిక్ష్వు రిటు
పూనుట లోక హితార్థమే కదా.

22

క. తామరిగొడుగును విడిస
త్కొనులశరచామరములు క గొని శరద్భుతు వా
భూమిశు ననుకరించియు
నామహితునిశోభ వంశదయ్యెం గొనున్.

23

ఆ. సుప్రసాదగరిమ క సుముఖుఁడ నాతేని
నతివిన్కిలాంశం క డైనచంద్రుఁ
జూచుచున్నయట్టిమాపఁచి కెల్లను
బ్రీతి యస్స డొక్క రీతి నొడనె.

24

సీ. హంసతారాకుముదాకిరంబులయందుఁ
గలసిన ట్లుండెడ దక్షదన్వయశములు
చెఱకునీడల నుండి క చిననాఁటికిఁ భలశో
శాలిగోవులు తన్మృశమును నొడి
రంబు లగస్త్యోదయమునఁ బేరి రఘూద
యముచేత నరులఁజేదములు గలఁగ్గె

- బొగ రెక్కి మూపురంబులు గల్గి యేళ్లయొ
 డ్లను గూల్చునాఁబోతు ర్ లెనసె నతని
 తే. హస్తమదగంధు లై నయేరడాకుటరఁటి
 పూలచేఁ గొట్టువడి మహీపాలుగజము
 లీసునం బోలె నవ్వేళ ర్ నేడుగతుల
 మదముఁ గురిసెఁ దుష్టైదలు సరమ్మదము నొంద. 25
- క. నదులను లోఁ తెడలించి బు
 రదదారి నిగిర్చి యాశరత్కాలము త
 ద్విదితోత్సాహముకంటెను
 మొదటన దిగ్యాత్ర కవ్వీభుని బురికొల్పెన్. 26
- ఆ. ఆజగద్విభునకు ర్ వాజినీరాజనా
 విధిని విధియుతముగ ర్ వేల్చినట్టి
 యగ్ని దాఁ బ్రదక్షిణార్చిర్చివంబుచే
 శయముచేతఁబోలె ర్ జయ మొసంగె. 27
- సీ. తనరాజధాని నేరును దేజి చూడనే
 నలవి గాకుండ పై నన్యముల నిలిపి
 ప్రాంతదుర్గమున కొక్కిం తేనియుఁ గొఱంత
 గలుగకుండ బలంబు ర్ గావు వెట్టి
 తనవెన్న నొకకీడు ర్ మొనయ కుండఁగ నేన
 లనిశంబు గావఁ గట్టనుపుపఱచి
 దేవతాపూజనాదెకభవ్యసత్కియల్
 సలిపి షడ్విధ మైనరబలము గూర్చి
 తే. ముదనోద్ధూతఘనపయోబిందువులను
 హరిపయిర్ జల్లుక్షీరాబ్ధితరఁగలట్లు

- పౌరసతులు లాజలఁ దనకపైని జల్ల
వెడలె దిగ్విజయార్థ మకప్పడమితేడు. 28
- సీ. సజలాబ్ధనిభగజశ్రవజముచే రజముచే
మన్ను మిన్నును మిన్ను శ మన్నుఁ జేసి
మండుటెడారుల శ నెంజిప్పి నొలంగ
వలసినంత జలంబు శ గలుగఁ జేసి
నావలచే దాటఁగగా వలసినయేల్ల
నులువుగాఁ దరియించుకొలఁదిఁ జేసి
యతిదుష్ప్రవేశంబు శ లగుమహాఽన్యంబు
లెల్లఁ దా బట్టబరయల్లఁ జేసి
- తే. జవనపవనవిఘాత కేతవులచేత
నహితినృపులఁ దర్జించుచుకన్నట్టు లడరి
యింద్రసముఁ జైనయారాజశచంద్రుఁ డవుడు
తోలుదొలుత సేనతో నేగెఁ శ దూర్పదెనకు. 29
- ఆ. తొలి ప్రతాప మనలఁ శ గలకలం గామిఁద
దుమ్ముఁ బిదప నిజబలమ్ముఁ దోఁప
నాల్గుమొగ్గరములు శ గల్గి యున్నదివ్రాలఁ
గానఁబడుచు రఘువురసేన నడచె. 30
- క. తూరువుకడలిని బలుమొనఁ
జేరువఁ దోకొనుచు నేగె శ క్షీతీచాలుడు మా
రారిబటాచ్యుతగంగను
దూరభకడలిని భగీరథుఁడు సేర్చుగతిన్. 31
- తే. ఫలము లెడలించి వడిఁ బెల్లకగిలఁగఁ జేసి
పలుగితుల రాజులను భంగకపటచు చరుగు .

నారఘువుదారి గడుఁ దెల్ల ర మయ్యె నపుడు
తరుల విఱుచుచు: జను నేన్దుర తెరువు ప్రాతె.

32

తే. జనవిభుఁడు తూర్పు దెస నున్న రజనపదముల
నిప్పిది నా క్రమించుచు ర నేఁగియేఁగి
లాలితోత్తాలతాలీవరనాలిచేతఁ
గారుకొన్న మహాబ్ధిచెంగటికి నరిగె.

33

సీ. వంగనివారల ర భంగవెట్టెడునమ్మ
హారాజువలన నురహాధిపతులు
తటిసీరయమున వేరతసముల జ్ఞాదలలో
వంచి ప్రాణములు దక్కించుకొనిరి
యోడలతోడఁ ద ర న్నోడింప నమకట్లు
వంగాధిపుల బల్కి ర లొంగఁపిసి
యమలగంగౌఘాంతరరాంతరంబులయందు
గెల్పుఁగొబంబుల ర నిల్పె నతఁడు

ఆ. మొదల నూడఁబెఱికి ర పిదప నాటుటఁజేసి
తలలు వంచి పాదరములను వ్రాల్చు
దొరలు సత్ఫలముల ర వరివెన్నులటు లర్క
కులజనకును బెంపు ర గూర్చి రవుడు.

34

సీ. దంతినంతానంబు ర వం తెనగా నిల్చి
దానిపై నాత్మీయరసేన నడపి
కపిశను దాఁటి యురత్కలభూపతులు సూపు
సరణిఁ గల్పింగ జేరశమున కరిగి
గంభీరవేది యాశ్రమము నొదలమీఁద
బరిగోల నిల్పుచూరవంతుప్రాతె

నతిదుస్సహం బై నశయాత్ప్రతాపంబు
 నలమహేంద్రాద్రియాదలగు జేర్చి
 తే. యే వెనఁగుతేనిఁ గాళింగుఁ శ డెదురుకొనియె
 దంతిసాధనుఁ డై మహాశస్త్రములతోడ
 తెక్క లుడువఁ గడఁగువేల్పుతేనిఁ గిట్టి
 తాలు గురియుచు నెదిరించుశైలమట్లు.

35

ఆ. మంగళాభిషేకరముం గైకొనినభంగి
 నమ్మహేంద్రపర్వతమ్మునందు
 నరులు పఱపుకఱకురటంపవాన నహించి
 విజయలక్ష్మి నవనిరవిభుఁడు వొందె.

36

ఆ. అన్నగమున జోదు శ లాసానభూసుల
 ననువుపఱచి యరులరయశముఁబోలె
 నలపు దలఁగఁ దములరపాకుదొన్నెలతోడఁ
 గ్రోలి రపుడు నారిశ కేళమధువు.

37

చ. కలన మహేంద్రనాథు నరి
 కట్టియాఁ బట్టియు వీడి ధర్మసం
 కలితజయార్థి తేఁడు సిరిఁ
 గైకొనఁ గైకొనఁడయ్యె భూమి న
 వ్వల ఫలశాలిపూగతరు
 వారమనోహర మైనసంద్రపుం
 జెలియలికట్టఁ బట్టి జయ
 శీలతమైఁ జనె దక్షిణాశకున్.

38

ఆ. కరిఘటామదాంబురసురభి యాసైన్యసం
 భోగచిహ్నములను శ బారయఁ జేసి

సరిదధీశ్వరుండు శ శంకించునట్లు గా
వించె నవ్విభుండు కశవేరతనయ.

39

సీ. తరువాత నొకకొంతద వ్వేగి బడలిన
సేనలతో నృపశ్రేఖరుండు
మిరియంపుఁజెట్ల నేగురుగిజిగాడుల
నలరుగందపుఁగొండకెలన విడిసె
దురగముల్ నొక్కినశపరువంపుటేలకి
సండ్లదుమారంబు శ పైకి వెగసి
వలపులఁ దమసాటివచ్చుమ త్తకరీంద్ర
తతులగంఢములందు శ దవులుకొనియె

తే. ఘనఘంటలు చుట్టుకొనినచందనపుఁజెట్ల
నేర్పడినయట్టితట్టులం శ దిడుటఁజేసి
కాలిగొలుసులఁ జిద్దుపలుకగా నొనర్చు
సమదగజములమెడకట్లు శ జాతవయ్యె.

40

చ. తమదెస వచ్చునారవిప్ర
తాపమునైతము తగ్గఁ జేయుదు
ద్దము లలపాండ్యు లారఘుప్ర
తాపము నోర్వఁగఁజాల కభినం
గమమునఁ దామ్రవర్ణిఁ బొడ
కట్టినచక్కనిమేలియాణిము
త్యముల నెఱంగి యిచ్చిరి చి
రార్జిత మాతమకీరితికబలెన్.

41

చ. సలలితచందనం బగుది
శాసతిచన్దనఁబోలె నమ్మహీ

తలపతి యిచ్చమై మలయ

దగ్ధురశైలయుగంబుఁ బట్టి తా

జలనిధి దవ్వులకొ విడుచు

సహ్యమహాద్రిని బొందె నాపయి

వలువ నొఱంగి చక్కఁ గను

పట్టెడుభూమిపిఱుందునుకొబలె.

42

సీ. అటనుండి చని పడఁమటిదేశముల గెల్వ

నరుగునాతేనినై కన్యములచేత

రామాస్త్రములను దూరము దొఱంగియును స

హృద్రి నంటినయట్టు కలయ్యెఁ గడలి

వెఱపుమై దొడవులు క విడి వాఱుకేళ

తరుణీజనంబుముంగురులయందుఁ

గుంకుమచూర్ణంబుకొమగు నాచాదించె

రాగోజ్జ్వలచమూపరరాగచయము

తే. విమలమురళానదీమారుతముల చేఁగు

మొగలికొంబూలదూళి యాకజగదధీశు

మగలు దొడిగినకడిఁదిమైమఱువులకును

గోరకయ కల్లుబుక్కామురగా రహించె.

43

సీ. నడచుగుఱ్ఱంబులకయొడఁకులం దనిశంబు

మర్తరధ్వని సేయునవర్తచయము

గాలిచే గడలుశ్రీతాలీననీసీమ

లందుఁ బుట్టురవంబుఁ క గ్రిందుపఱచె

బలుపుచిట్టేదుచెక్కులబోదెలం గట్టు

మదసముద్ధారిసానమజకులంబు

గండస్థలములందు శ గండుఁదు మైదచాలు

వ్రాలె జెంగటిపొన్న శ్రీపూల విడిచి
తే. తనుఁ బరశురాముఁ డటు వేఁడుకొనుటఁజేసి
కొలఁదిచో టిచ్చినట్టియాశనలీలరాశి
యమ్మహారాజునకు నపరరాంతరాజ
కై తవంబున నర్పించె శ గప్ప మపుడు.

44

సీ. కోరాడుమదపు పేరస్థులరదక్షతులచే

గమనీయవిజయాక్షరములు వ్రాసి
యచ్చట నాత్రికూటాద్రినే యె తైన
గెల్పుఁగంబము గాఁగఁ శ జల్పె నతఁడు
యోగి త త్త్వజ్ఞానశయు క్తి నింద్రియశత్రు
గణమును గెలువంగఁగడఁగున ట్టి
లారా జవల నేలరదారిని బట్టి తాఁ

బారసీకుల గెల్వ శ బయలువెడలె
తే. దామరలమీదిలేయెండఁ శ దలఁగునట్టి
యసమయోద్భూతమే ఘోదరయంబు పూలె
యవన కాంతామణులయాననాంబుజముల
మధుమదంబును బావె నశమ్మనుజవిభుఁడు.

45

సీ. గుఱ్ఱంపుదండుఁ జేరకొని వచ్చి పాశ్చాత్య

నృపతు లారఘురాజు శ నెదురుకొనిరి
యనోన్మన్యజయకాంక్ష శ లడరి పోరెడువారి
కొక్కుమ్మడిని దొమ్మిరయుద్ధ మయ్యె
కోదసీకుహరంబు శ మేదురంబుగఁ జేయు
ఘనపరాగమునఁ జీరకట్లు గవిసె

- వెరవార జోదు లొంగడొరు ధనుష్టంకృతి
 స్వసముచేత నెఱుంగఁజాలి రవుడు
 తే. పఱపుసరఘలు గలతేనకపట్లఁబోలె
 వారిశ్శ్రుల శిరముల శ్రవనుధఁ గప్పి
 నిహత శేషులు శరణన్న శ్రవపుఁడు గాచె
 మ్రొక్కుచే దీఱుఁ గద మహాత్ములకు నలుక. 46
- ఆ. భటులు మేలితోల్లివాసుల ద్రాక్షుని
 కుంజములను బఱచికోని వసించి
 మదము గొలుపుమధురశ్రవధురసంబులచేతఁ
 దలఁగి రవుడు గెలుపునవలనియలపు. 47
- చ. కిరముల వారిఁ జక్కడఁపఁ
 గాఁ జనుసూర్యుఁడువ్రాలె జేడు దా
 శరములఁ దద్దిశాధిపులఁ
 జక్కడఁపఁ జనె నుత్తరాశకు
 మురు వగుసింధుతీరములఁ
 బొర్లి శ్రమఁబఱి లేచి తచ్చమూ
 హరు లట దుల్పెఁ గందముల
 నంటినకుంకుముఘావురేకులన్. 48
- సీ. పటుతేజమున నాత్మశ్రద్ధర్మసంతతిఁ గిట్టి
 చెండాడునాజేవిశ్చేష్టితంబు
 హూణగాజేంద్రులరాణివాసములచె
 క్కిఱులందుఁ గెంజాయ శ్రగీలుకొలిపెఁ
 గాంభోజస్పృహతు లాశయంభోజహితవంశ్యు
 నుగ్రప్రతాపంబు శ్రనోర్వ లేక

ఘనమదేభములఁ గరట్టినయట్టియంకోల
 వృక్షనంతతులతో శ్ర విసతు లైరి
 తే. యమ్మహీశ్వరు లపు డుత్తరమాశ్వచయము
 కనకరాసులు గొని తెచ్చి శ కాన్క లిడఁగ
 వానిఁ గైకొని దయఁ గాచె శ వారి రఘువు
 గాని దానికి నెద గిర్వ శ మూనఁడయ్యె.

49

సీ. తరువారిఁ బార్వతీశగురు వై నకొండ న
 జ్జనపాలుఁ డెక్కె నశ్వములతోడఁ
 దుగగోత్పతితథాతురధూళి నాగట్టుశృం
 గాగ్రంబు లెదుగుచునన్నట్టు లొప్పె
 జలజలప్రసహించునెలయేళ్లచప్పల్ల
 నెనసి సైన్యారావ శ మినుమడించె
 బలఘోషమున కసూరభ్రమతఁ గ్రమ్మటి చూచె
 గవులందుఁ గడుసింశగములగములు

తే. భూర్జతరుల మర్కటరావశములు ఘటించి
 బొంగువెదురులఁ బాట లెనంగఁ జేసి
 గాంగశీకరములచేతఁ శ గరము దడిసి
 వీచుగాలులు దారి నశవ్విభుని గొలిచె.

50

సీ. దట్టంపుసురపొన్న శచెట్టునఁడలఁ బండు
 కస్తూరిమృగములకతన నలచు
 తాతిబండలపై మహీతలేశ్వరభటుల్
 మించువేడుక విశ్రమించి రపుడు
 సరళన క్తము లై నశకరులవెన్నెడకట్టు
 గొలుసులఁ దలతలనవెలుంగఁ జేయు

నోపధివల్లు లాశయుర్వీశ్వరునకుఁ దై
లంబు గోరనిప్రసీరపంబు లయ్యె

తే. ధరణిపతి వీడి చనువిడిగలలయందుఁ
గరులమెడకట్లరాయిడిఁ శ గరము చిదిగి
తట్టువడుదేవదాగులకపట్ట లతని
యేనుఁగులయెత్తు బోయల శ కెఱుఁగఁ జెప్పె.

51

క. శరములు గుదియలు రాలును

నొరసి యనల ముప్పటిల్ల శ నుగ్రం బగునం
గర మయ్యె నందు నాభా
స్కరకులునకుఁ బార్వతీయశగణములతోడన్.

52

క. ఉత్సవసంకేతుల విగ

తోత్సవులం జేసి నిజజయోదాహరణం
బుత్సుకతం బాడించె మ
హాత్సాహుఁడు తేఁడు కిన్నశరాఘముచేతన్.

53

ఆ. వారు గానుకలఁ గరరావిందములందుఁ

బూని యాదిలీపకపుష్పఁ గొలువ
తేనిసార మెఱిఁగె శ నానగం బక్కొండ
సార మెఱిఁగె నమృతహీరమణుఁడు.

54

తే. ఎదురు లేనియశోరాశి శ నేపు ఖూట

నృపతి యమ్మంచుమలవిగాఁడ శ నెలవుకొలిపి
రావణుం డెత్తి విడిచినరజతగిరిని
సిగ్గువఱచున ట్లటనుండి శ డిగ్గె నపుడు.

55

సీ. ఇటు డిగ్గి రఘువు లాశహిత్యానదిని దాటి
సంతనే ప్రాజ్ఞోతిరమాధినాథుఁ

జేనుంగులకును నాశలానంబు లై నట్టి
 కాలాగురువులతోఁ గ గడు వడంకి
 మబ్బులు లేకుండు శ మార్తండుఁ గప్పి దు
 ర్దినము గామించునాశ్రమపరేణ్య
 రథపరాగమునె యోశర్వఁగ లేక వెఱచెఁ ద
 త్వేన నోశర్వఁగ లేమి శ చెప్ప నేల
 తే. యన్యన్మపజయహేతువు శ లై నకరులఁ
 గామరూపేశుఁడు నొసంగి శ హేచుపీఠి
 వఱలుతత్పదచ్ఛాయ దేశవతినుబోలె
 రతివపుంబూలతోడ నశర్చన మొనర్చె.

56

ఆ. ఇట్లు నలుదెసలు జరియించి యాజయశీలుఁ
 డరదములను శేఁగుశ్రధరణిరజము
 వెల్లగొడుగులకును శ వెలి యైనరాజుల
 సిగల నిలుపు చాత్మశ్రనగరి కరిగె.

57

చ. లలితనిరీక్షణస్రజము
 లం బురకాంతలు పుష్పశోరణం
 బులఁ బచరింపఁగా నగరు
 భూపతి సొచ్చి యనంతరంబ తాఁ
 గలధన మెల్ల దక్షిణకుఁ
 గా నిడి విశ్వేజివాఖ్యాయజ్ఞముం
 జలిపె మొగుల్లశ్లోకబలెను
 సాధుల కార్జన యీగికే కదా.

58

చ. ధరణిపుఁ డధ్వరాంతమునఁ
 దా మును గూర్చుపరాజయవ్యధా

భరమును భూరిసత్కియలఁ

బాపి ప్రమాదము గూర్చి నెమ్మిమైఁ

జనవిరళోత్సుకప్రియలఁ

జేరఁగఁ దోడన వీడుకొల్పె న

ధ్వరమును జూడ వెంబడిన

వచ్చినను చ్చటిరాజలోకమున్ .

59

చ. ఆమలసవిధ్యజాదీకళు

భాంకము లూని యనుగ్రహైకల

శ్యము లయి యొప్పనప్పతిప

దాంబురుహంబులవ్రేళ్ళులందు భూ

రమణులు మకాళిమాల్యవక

రందరజకణయుక్తి నౌరవ

న్దము ఘటియించి రిత్తితో నొ

నర్చెడుపై నపునందనమ్ములన్ .

60

చ. సకలధనంబుఁ బాత్రులకు

జన్మమునం దిటు పొచివెట్టి తా

నకలుపపాత్రదానసుకృ

తాప్తికి నప్పటి యుబ్బుఁ గాని లే

మికి మదిఁ గుండఁడయ్యెఁ బరి

మేయవినశ్వర మైతి ల్లిచే

సుకృత మమేయశాశ్వతవి

శుద్ధపద ప్రది మొందు టాప్పదే.

61

తే. ఇట్టు లుండఁగ నాభూతలేశుకడకు

నఖిలవిద్యలు గురునొద్ద న నభ్యసించి

యపుడు వరతంతుమునిశిష్యుఁ యై నకౌత్సుఁ
డరుగు దెంచెను గురుదక్షిణార్థి యగుచు.

62

తే. పసిడిపాత్రలేమిని మంటిరపాత్రయందు
నర్ఘ్య మిడి యెదురుకొని యశ్రయ్యతిథి నుచిత
వీతమున నుంచి పూజించి యీ ప్రీతి మీఱ
నృపతి కే లోడ్చి యతనితో యీ నిట్లు లనియె.

63

సీ. సేమమే మనుకృన్మహామానివరునకు
నియమతత్పరునకు యీ నీగురునకుఁ
దఱుఁగు లే కున్నె యురద్యద్విష్ణుహతిఁ ద్రివి
ధం బై యలరుత త్తరపంబునకును
భద్రంబె స్నానాదిరవరమక్రియాఢ మై.
యలరారుమీతీర్థరజలములకును
గీడు మూఁడక యున్నె యీ గాడుపుచేత మీ
పెంచినయాశ్రమరవృక్షములకు

తే. సత్క్రియాఢము లైనఁ గురశలను మేయ
నిండుకూరిమి వారింప యీ కుండుమునుల
యొడుల నాభినాశము లూడి యీ పడఁగఁ బెరుఁగు
లేడిపిల్ల గములు లెస్సో లేమహత్త.

64

క. అతిథులకును మీజీవన
గతికి నయిననివరి మొదలుగఁ గలపై ను
ద్ధతిఁ జెఱువ కున్నె గ్రామా
గతము లయినగోవుపాదిరకము లగుపశువుల్.

ఆ. కరుణఁ జదువు గఱపి యీ గురుఁడు నీకును గృహ
స్థాశ్రమఙ్గుఁ జొరఁగ యీ నాజ్ఞ యిడెనె

యత్యుదార మగుగృహస్థాశ్రమంబు నొం
దంగ నీ కిదే యరదను గదయ్య.

66

ఉ. నీగురుఁ డంప వచ్చితివా

నీవయి వచ్చితో నాకు శౌరవ
శ్రీ గలిగింపఁగా విబుధ

శేఖర పూజ్యుడ వై నయిట్టి
యాగమనంబునం దనియ

దాత్త నియోగముఁ జేసి కాని వే
వేగమ యిష్టముం దెలుప

వే సమకూర్చి కృతార్థుఁ డయ్యెదన్.

67

అ. అనుడు రఘునియయ్యురదారోక్తి నాలించి

యర్ఘ్యపాత్ర కతన శ్రవ్యయము దెలిసి
తనదుకోర్కి తీఱు శ్రవననాసఁ బాసి యా
సృపతితోడఁ గౌత్సుఁ శ్రుతిట్టు లనియె.

68

తే. రాజ యన్నిట మాకు భరద్రంబ చూవె

యీవు భువి నేలఁ బ్రజకుఁ గీ శ్రుతిట్లు కలుగుఁ
దరణి వెలుఁగుచు నుండఁగా శ్రుతి ధరణి నిరులు
జనులచూడ్కుల నరికట్టఁ శ్రుతి జాలునయ్య.

69

సీ. కులవిద్య మీకుఁ బూజ్యలమిఁద భక్తి దా

నను బూర్వులను మించినాఁడ వనఘ
యర్థి నై ని స్పిట్టు శ్రవనమయంబునఁ జేర
వలసెఁగా యని వంత శ్రుతిగె నాకు
సార్వభౌముడ వయ్య శ్రవననం బగులేమిఁ
దెలిపి శ్రుతి వన్నె శ్రుతిగె తీవు

- సురలు గ్రోలిననుధాతకరుకళాక్షతి వృద్ధి
కంటె, నెంతయును శ్లాఘ్యుంబు గాదె
తే. గురుధనము దక్క మఱి వేఱుకొర్కి లేదు
నాకు నది యెరు వేడికొనంగఁ బోదు
నీకు శుభ మాత నిగతనీరశారి
దాంబుదమును జాతక మైన శ నడుగునయ్యె. 70
- ఆ. అని వచించి లేచి శ యరుగం గడంగున
మ్మానిశిష్యు నిలిపి శ మహిపుఁ డనియె
ననఘ నీవు గురున శ కర్పింపవలసిన
దేమొ యెంతో నాకు శ నెఱుంగఁ జెపుమ. 71
- చ. అనవుడుఁ గౌత్సుఁ డిట్లను న
రాధిప నేఁ బదునాల్గువిద్య లా
యనవలనకొ గ్రహించి యన
ఘా గురుదక్షిణ యేది యైనఁ గై
కొను మని వేడ నీ దగున
కుంతితభక్తియ నాకుఁ జాలుఁ బో
మ్మనియె నతండు నే విడువ
కమ్మునిఁ గొమ్మని బల్కి వేడితివ్. 72
- తే. దానఁ గట్టల్కుఁ బూని యశమ్మాని నాదు
లేమి నెన్నక విద్వేలశలెక్కఁ బట్టి
నాకుఁ బదునాల్గుకొట్లధనమ్ము దెమ్ము
పొమ్మని యదల్చె నేమి చెరప్పదు మహీశ. 73
- క. నీయంతవాఁడు గా కొరుఁ
డాయర్థంబొసంగఁ జాలఁ శ డని వచ్చితి నీ

యాయస్త్వపాత్రఁ గనుఁగొని

నాయాస మదిం దొఱంగిరనాఁడం జమ్మి.

74

తే. అధిప విద్యాక్రయము చాల శ్రీనధిక మగుట

నిన్ను నిబ్బందిపెట్టఁగా శ్రీ నేర నిపుడు

పోయివచ్చెద నన్న నాశభాసురేంద్రు

తోడఁ గ్రమ్మఱ నిబ్బు లారవొర వచించె.

75

సీ. శ్రుతపారగుండు భూశురుండు గుర్వర్థ మై

రఘు వేఁడి నిజమనోరథము నొంద

కన్య వేఁడఁగఁ బోయె శ్రీ ననెడునీక్రొత్తదూ

ఱుర్వి నాకును గల్గ శ్రీ కుండుఁ గాక

యనఘాత్త నాదు శ్రేతాగ్ని గేహమునందు

నాల్గవయగ్ని చంద్రదమున నీవు

రెండుమూఁడుదినంబు శ్రీ లుండు మీలోన నీ

కాంక్షితంబును దీర్చఁ శ్రీ గడఁగువాఁడ

తే. ననుడు నాద్విజుఁ డధిపునశత్యప్రతిజ్ఞ

నమ్మి యీకొనె నట్ల కాశని మ్మటంచు

నవనిధనమును మును గొంట శ్రీ యరసి రఘువు

ధనదువలన ధనమ్ముఁ గై శ్రీకొనఁగ నెంచె.

76

క. జలధులపయి మింట నగ

మ్ములవైఁ గరువలిని గూడుశ్రీమొగులునకుబలెం

గలదు రఘు తేరి కవిహత

సలలితగతి గురునిమంత్రశ్రీజలములమహిమన్.

77

తే. కాన నొకరాజమాత్రునిరగాఁగ నెంచి

ధనదు బలిమిని గెలువఁగాఁ శ్రీ దలఁచి యపుడు .

